

9. 1984 96. ÅRG.

Løssalg kr. 12

STAV OLAV

Redaksjonelt

Mønsterplan og hjemmebane

s. 1, Gustav Johannessen

Enhet eller splittelse

s. 5, Gunnel Vallquist

Valamo Kloster - et Athos i Norden

s. 10, Unni Klepper Joynt

Wera Sæther: «Comiso, en klage»

s. 14, Knut Willem Ruyter

Fredens utfordring

OLAV

Mønsterplan og hjemmebane

Vi har - i hvert fall på papiret - en god grunnskole i vårt land. Enhver som i embeds medfør eller mer på amatørbasis, har bladd i den tykke Mønsterplan for Grunnskolen, har vel efter en tids lesning sluppet fra seg et «du verden» over alle de fagområder og emner skolen skal, kan, bør ta opp, og over alt den samme skole skal gi, formidle, lære, oppmuntre til og utvikle hos våre barn og unge.

Det er både vakkert og riktig å ville gi den oppvoksende slekt det beste av det meste slik Mønsterplanen legger opp til. Livet er - som Olav Duun sier - «eit vågeleg bask», og det gjelder å stå best mulig rustet til basketaket.

Og siden vi lever i ekspertisens og profesjonalismens tidsalder, synes det naturlig og riktig at vi overlater sta-

dig mer også av oppdragelsen til ekspertene, til profesjonelle oppdragere.

Ett av fagene på grunnskolens timeplan heter kristendomskunnskap, - at det senere i den videregående skole heter religion, er en ikke uvesentlig nyansering vel verd noen tanker, men ikke her og nå.

De fleste katolske barn går i ikke-katolsk skole, og de fleste følger vel den kristendomsundervisning som der gis - blant annet som en tribut til den lille økumeniske bris som blåser er deler av vårt land. I tillegg får (vel) de fleste katolske barn også undervisning i katolsk tro og lære - hvis ikke geografi eller familieforhold legger for store hindringer i veien. Læremidler oversettes og utarbeides, engasjerte kateketer gir av sin tid og innsikt, sin tro og kjærlighet.

Profesjonelle pedagoger og kateketer tar seg av våre barns opplæring og deres religiøse oppdragelse - så skulle vel alt være såre vel? Det er bare den lille hake at det er det ikke. Det sukkes - blant pedagoger og kateketer, sogneprester og ungdomsledere: selv den beste katekese kommer til kort hvis ikke troen praktiseres i hverdags- og ikke minst søndagslivet i det enkelte hjem. Det er ofte en sørgelig stor sprik mellom katekesens teori og dagliglivets praksis...

For mange er vel kanskje religion og kristenliv et noe vanskelig og innfløkt anliggende. Dertil kommer at kristenlivets krav og idealer ikke er særlig «in» for tiden, og at formidling

av verdier, livsgrunnlag og livsmønstre i hvert fall ikke er lettere i dag enn i tidligere tider. I pakt med tidens ånd synes det derfor betryggende å overlate også disse ting til ekspertene, til «profesjonelle katolikker». Men kristendom og trosliv er ikke et skolefag eller et kurs, et «tilbud» blant mange andre. Troen skal leves - i ord og gjerning - hver dag her og nå. Vi gjør oss selv og våre barn en stor urett hvis vi glemmer at treningen for å vinne den seierskranse apostelen Paulus så innstendig oppfordrer oss til å sikte mot, den begynner - bokstavelig talt - på hjemmebane. Det grunnleggende treningsopplegg fordrer ingen ekspertise eller profesjonalisme. Vesentlige elementer i opplegget er - for bare å nevne noen: fellesskap, god vilje, daglig bønn, Guds ord, messefeiring så ofte det lar seg gjøre. Opplegget er velegnet - for ikke å si livsviktig - både for voksne og barn, og ansvaret for gjennomføringen hviler på de voksne.

At det også trenges profesjonell hjelp for å trenge inn i og fordype seg i de mange emner i troens uutømmelige mønsterplan, er en annen sak - og katekesens oppgave. Men det fritar ikke den enkelte voksne katolikk - og særlig ikke den som har foreldresansvar - fra helhjertet innsats på hjemmebane. Der har vi alle - i kraft av dåp og fering - både undervisningskompetanse og undervisningsplikt.

Gustav Johannessen

ENHET ELLER SPLITTELSE

Erfaringer med nadverden

1

Fra Gustav Johannessen, norsk jesuitt, som for tiden arbeider i Århus, har «St. Olav» fått et tankevekkende bidrag til den stadig pågående diskusjon om nattverdfellesskap mellom katolikker og lutheranere. Selv oppfatter han sine synspunkter som personlige meningsytringer og regner med at enkelte av dem nok vil møte motstand.

Artikkelen er inspirert av samtaler med kristne fra begge konfesjoner, og forfatteren ser gjerne at den inspirerer til videre diskusjon.

Nattverden - enhetens sakrament

De følgende refleksjoner bygger på erfaringer knyttet til feiringen av eukaristien, nattverdens sakrament, - erfaringer jeg har gjort som katolik, og i de siste år som medlem av jesuitterordenen. Tanken bak dem er å dele med andre noe som er blitt viktig for meg selv, - og provosere til ettertanke om ting jeg tror få av oss er helt på det rene med.

For kristne som setter noe inn på det de tror, har nattverden til alle tider vært noe helt sentralt. I mange kirker er det å være medlem av kirkesamfunnet omtrent ensbetydende med adgang til nattverd i denne kirken. Den smerteligste følge av vår kirkesplittelse idag er at vi ikke kan feire

nattverd sammen. Enhetens sakrament, som det ofte er blitt kalt, er blitt selve splittelsens sakrament.

I våre katolske kirker skjer det ofte at bare den ene av ektefellene kan gå til kommunion, fordi den andre er protestant. Splittelsen er ført helt inn i familien, som jo skulle være selve kjernen for enhet mennesker i mellom. Når kristne fra forskjellige konfesjoner møtes, kan vi - på tross av en ofte konkret erfart enhet - ha fellesskap i alt unntatt enhet i eukaristi-feiringen.

I den katolske kirkes ordenssamfunn blir nattverden ofte regnet som sentrum for fellesskapet. Min egen orden og dens grunnlegger, den hellige Ignatius av Loyola, har alltid hevdet at den grunnleggende

idé, spiritualiteten, fremfor alt er en eukaristisk spiritualitet - et fromhetsliv med nattverden som sentrum. Vår regel sier at vi hver dag skal gå til messe for at dette sentrale skal kunne tre tydeligere frem for oss.

I den protestantiske kirke er nattverden sammen med ordets forkynnelse og dåpens sakrament de sentrale punkter i Kirkens liv. Hvor nattverden og dåpen ikke forvaltes rett, hvor ordet ikke blir rent forkynt, der er ikke Jesu Kristi Kirke. Den protestantiske kirke, som kanskje særlig er «ordets kirke», legger ikke så stor vekt på nattverden som den katolske, som vel i særlig grad er «eukaristiens kirke» (disse to betegnelser stammer fra Taizée). I den senere tid har imidlertid de protestantiske

Messe på Moster i 995 - og 1984

I året 995 samlet Olav Trygvasson og biskop Sigurd for første gang folk til gudstjeneste på Moster. I sommer var igjen en flokk nordmenn samlet til gudstjeneste på samme sted - ca. 40 katolikker fra Bømlo, Stord og Haugesund feiret messe i Moster gamle kirke i forbindelse med oppførelsen av Mostraspelet «Kristkongane på Moster.»

Andre interesserte hadde også funnet veien - kirken var fullsatt! Tonene fra pater Norheims 1. messe lød i det gamle kirkerom. Også i Mostraspelet var det - bokstavelig talt - katolske toner å høre: i spelet inngår både kyrkie fra VIII. messe og flere liturgiske sanger.

MENIGHETSBLAD FOR HAUGESUND

Barneslaveri i Malaysia

Erkebiskop Fernandez i Kuala Lumpur i Malaysia har protestert mot bruk av barn til «slavearbeid» i fabrikker. Den katolske kirke i Malaysia vil til stadighet ha sitt blikk rettet mot slike overgrep, sa erkebiskopen.

CATHOLIC HERALD

2

kirker vist en større interesse for nattverdens betydning, og denne interesse faller sammen med økt interesse for kristent fromhetsliv i beste forstand. Er det her noen sammenheng? Mye tyder på det.

Nattverden: handling og mysterium

Eukaristien, nattverden, er ikke først og fremst det som sies, men det som gjøres. Vi tar brød og vin, bærer det frem for Gud, takker og velsigner det, bryter det og deler det med hverandre. Vårt liv som mennesker, er også noe som først og fremst skal leves. Bedømmer vi et annet menneske, skjer det oftere ut fra det vedkommende har gjort enn hva han har sagt. Ordspråket «det er lettere sagt enn gjort» viser hvor viktig det er å gjøre noe i stedet for bare å bedyre at man vil gjøre det. Gud har ikke befalt oss å preke neste-kjærlighet, men utøve den. Hvis vi altså skal finne et symbol på vårt liv, må det være en handling.

Videre blir nattverden ofte kalt et «mysterium». Hva slags mysterium? - Vi tror at vi mottar Jesu Kristi legeme og blod, Jesus selv, når vi mottar nattverden. Er dette et myste-

rium vi kan finne ut av bare vi er kloke nok? Kan vi noen gang bli i stand til å forklare det som skjer? Hvis «mysterium» her betyr en «uløst hemmelighet», ville nattverdens mysterium være som et uopplært naturfenomen. Vi ville anstrenge oss for å finne «mekanismen» bak nattverden, og en gang ville vi helt sikkert vite hvordan det skjer.

Det dreier seg om noe helt annet. Nattverden er et mysterium - slik også mennesket er et mysterium. Kan noen «opplære» et menneske? Kan noen sette grenser for hva et menneske kan gjøre, kan tåle av lidelse, kan vise av kreativitet og nye sider ved seg selv? For den

som har et åpent sinn, vil ethvert menneske være som et mysterium, et mysterium som aldri kan bli helt oppklart. For dette mysterium må vi enten lukke oss og finne på alle mulige teorier, eller vi må bøye oss i ærbødighet.

På samme vis er nattverden et mysterium. Som overfor mennesket, har vi kun to alternativer: vi kan tro det eller lukke oss for det. Godta mysteriet som mysterium, eller fornekte det. Hvis vi godtar det, er det en bekjennelse av vår egen avmakt i forhold til mysteriet. Vi kan ikke gjøre noe fra eller til, bare bøye oss i ærbødighet. - Å godta at en er avmektig overfor noe, er kan-

Islamsk strafferett rammer kristne

De katolske biskoper i Sudan har anklaget regjeringen for tiltak som setter kristendommen i varry. Biskopene har på nytt protestert mot innføringen av islamsk strafferett som bl.a. har ført til at kristne er blitt fengslet og pisket for besiddelse av alkohol, og for å ha spist til ikke fastlagte tider i den islamske fastemåned Ramadan.

CATHOLIC HERALD

Også i Nigeria?

De katolske biskoper i Nigeria har protestert skarpt mot den nigerianske regjerings planer om å innføre islamsk strafferett i landet slik det er skjedd i Sudan, der en italiensk pater nylig ble offentlig pisket for besiddelse av al-tervin.

CATHOLIC HERALD

Bibelen bestselger i Japan

Førrige år ble det solgt over 1 million bibler i Japan, et land hvor bare 1 % av befolkningen bekjenner seg til kristendommen.

VATIKANRADIOEN

skje den største utfordring mennesket står overfor.

Nattverden er et møte med Gud: et møte mellom to personer. Når personer møtes, er det ikke så viktig hva som sies, men hva som gjøres, og hva som signaliseres gjennom ord og handling. Mange er redd for «ikke å si de riktige tingene» når de møter nye mennesker. Egentlig er det mye viktigere å signalisere at man tar hverandre alvorlig og er åpen for hverandre. Dette uttrykkes mer ved handling enn ved ord. Hvordan det skjer, er et mysterium.

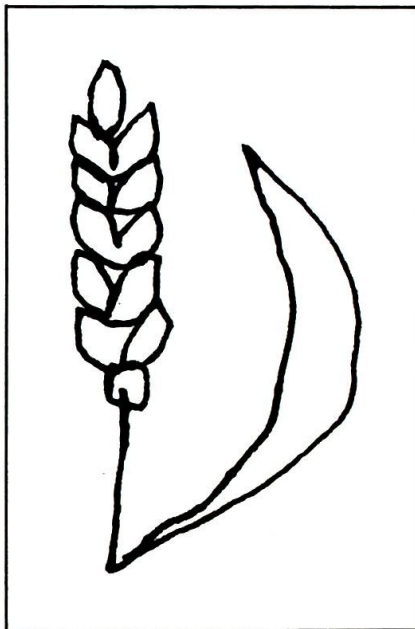
I den mystiske handling som nattverden er, feirer vi vårt livs mysterium, - rett forstått er nattverden en uhyre stor hjelp i et sunt fromhetsliv.

Enhetens sakrament

Vi omtalte nattverden som enhetens sakrament. Hvilken enhet er det vi feirer?

Mennesker med samme mål og mening med sitt liv opplever en meget sterk enhet. Det som treffer den ene dypt, betyr mye også for den annen. Hvis et liv i Kristus har noe med livets dypeste mening å gjøre, må også fellesskapet være noe meget dypt.

Når kristne feirer nattverd

sammen, er det en feiring av dette fellesskap. Det er like meget et fellesskap med Gud som med hverandre, fordi det ene er en forutsetning for det andre.

Når det gjelder nattverdsfellesskap, blir det fra katolsk side ofte hevdet at vi ikke kan ha nattverdsfellesskap med ikke-katolske kirker fordi det forutsetter en enhet som ennå ikke eksisterer. Her vil jeg stille et spørsmål: Setter ikke den katolske kirke her for strenge krav til enheten?

Denne enheten behøver ikke være organisasjonsmessig. Selvstendige kirker har eksistert gjennom hele kirkehistorien. I det første årtusen

var de kristne patriarkater (Rom, Konstantinopel, Antiochia, Aleksandria og Jerusalem) og katolikater (det syriske og det armenske) i alle vesentlige ting uavhengige kirker med til dels vidt forskjellig liturgi og indre disiplin, som dagens konfesjoner. Den bestående enhet som gjorde at de anerkjente hverandre som søsterkirker, var altså av en annen karakter enn den som finnes innenfor den katolske kirke idag. Veksten av pavens primat var også svært forskjellig i de forskjellige kirker, og det er vel et spørsmål om Kirkens enhet hadde forblitt bevart hvis paven hadde forsøkt å blande seg for mye inn i de andre kirkers indre liv. Likevel kunne disse kirker, f.eks. ved store kirkemøter, manifestere sin enhet i den universelle Kirke, også ved å feire eukaristi sammen.

Det de hadde felles, var forankringen i Jesus Kristus og troen på at han var sendt for å vise oss hvem Gud er og føre oss til Ham. Dette er også den felles tro som forbinder de store kristne konfesjoner i dag.

Riktignok er vi tilsynelatende uenige om en rekke viktige ting. Spørsmålet er om vi tror forskjellig. Når vi skal formulere vår tro, ser den ofte

Mer kirkelig samarbeid ønskes i Tyskland

Bispekonferansen for den tyske evangelisk-lutherske kirke (VELKO) har kommet med en uttalelse for ytterligere tilnærming mellom den katolske og den lutherske kirke. Biskopene ønsker at det skal bli mulig for kristne fra andre trossamfunn å ta del i den katolske kommunion.

KNA

Tilnærming i Syria

Den romersk-katolske kirke og den ortodokse kirke i Syria har undertegnet et historisk dokument. Dokumentet inneholder en felles oppfatning av Kristi natur og gir prester fra begge trossamfunn rett til å meddele sakra-

mentene til menighetene dersom deres egne prester er forhindret.

Det er pave Johannes Paul II og den syriske patriark, Moran Mar Ignatius Zakka II, som i sommer undertegnet dokumentet i Roma.

CATHOLIC HERALD

4

forskjellig ut, men dette kan jo også være tilfelle innenfor den katolske kirke. Jeg vil anta at en vanlig katolikk i Skandinavia, hvis han er ærlig, vil finne at han har mer til felles med norsk protestantisk kristendom enn med den form for katolisisme som praktiseres i mange sydlige land. Men betyr disse forskjeller forskjellig tro?

Jeg vil anta at det er noe vi bare kan fastslå hvis vi med stor ærbødighet går andre kristne i møte. Og jeg vil tro at i det faktum at vi anerkjenner protestantene som kristne, og de oss, ligger allerede en opplevelse av samme tro. Denne opplevelsen synes jeg vi skal ta mere alvorlig. For den betyr at

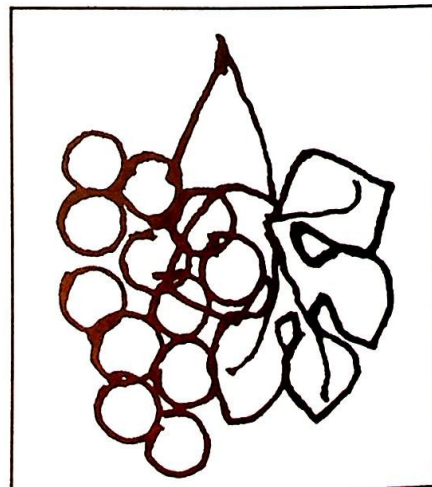
vi allerede har et fellesskap med våre protestantiske medkristne som er av en helt annen karakter enn det fellesskap vi har med ikke-kristne. Det er dette fellesskap som uttrykkes i nattverden: fellesskapet av Kristi disipler.

Jeg føler meg bestyrket i dette når jeg leser de dokumenter som de forskjellige felleskirkelige kommisjoner legger frem, f.eks. det seneste luthersk-katolske dokument om embetet. De viser at en åpen samtale avdekker dyptgående overensstemmelser, også i detaljspørsmål og bryter ned gamle barrierer.

Jeg tror altså ikke at vi trenger en særlig større enhet

enn den vi allerede har, for å kunne feire nattverd sammen med andre kristne. Hvis vi blir oppmerksomme på det fellesskap som allerede eksisterer og prøver å fordype det, kan en enda større synlig enhet vokse frem.

Jeg vil derfor foreslå at vi allerede idag feirer nattverden sammen, ihvertfall der hvor dette synlige tegnet på vår enhet uttrykker en enhet som virkelig er opplevet. Det kunne føre til mer åpenhet overfor hverandre og større vilje til å forstå den annens måte å uttrykke sin tro på. For vi er forskjellige, og kommer til å forbli det lenge ennå, men vi har også et dypt fellesskap og en felles oppgave, og dette gjelder det å oppdage mer og mer.

Svensk teolog ble katolikk

Den 71-årige prest Harald Riesefeld, tidligere professor ved universitetet i Uppsala, har bekjentgjort sin konversjon til den katolske kirken. Riesefeld er kjent for sin oversettelse av Det nye testamente til moderne svensk, - i Sverige solgt i mer enn halvannen million eksemplarer.

KATOLSK ORIENTERING

Undergrunns-kloster
oppdaget av sovjetiske
myndigheter

Moskva (NØP) Et undergrunnskloster i nærheten av Sukhumi i Sovjetunionen er nå oppløst av myndighetene. Atten av munkene flyktet opp i en hule da de ble oppdaget, men ble bombet av et helikopter. Nesten alle

omkom. Dette er nok et tegn på at den sovjetiske regjeringen systematisk forsøker å utrydde ordenssamfunn, hevder telegrambyrået KIPA. Også offisielt godkjente klostre blir utsatt for represalier, hevdes det i meldingen.

Gunnel Vallquist: Valamo Kloster - et Athos i Norden 5

*Vi antar at mange
av St. Olavs lesere
ved midtsommertid
så et program i Fjernsynet
om Valamo,
ortodoks kloster i Karelen
med en åttehundreårig
historie.*

*En praktfull bok om klosteret,
«Valamo and its message»,
har inspirert
Gunnel Vallquist
til denne artikkelen
om klosterets
fascinerende historie.*

I trettiårene var Valamo kloster et kjent turistmål for hele Norden, dit dro man i sommertiden for å beundre en eiendommelig natur og en enda mer eiendommelig kultur. Klosteret med sine hundrevis av munkers spredt ut over øygruppen i Ladoga-sjøen lå der som en fremmed og fantasieggende enklave av bysantinsk liv - et Athos i det høye nord.

Kloster med røtter i fortiden

I senere år har navnet Valamo fra tid til annen dukket opp i forbindelse med en eller annen reportasje fra «Nya Valamo» i finsk Karelen, der noen

få overlevende og nytilkomne munkers fortsetter klosterlivet. For ikke lenge siden bragte pressen meddelelsen om at den eldste av munkene var død 110 år gammel.

Det finnes et Valamoselskap som har påtatt seg å samle og utgi materiale om klosteret og dets historie. Det har blant annet utgitt et praktfullt, rikt illustrert bind som nå også er kommet på engelsk: «Valamo and its message». Det er et verk av spesialister på ulike områder og belyser klosterets historie fra alle sider: helt fra de geologiske forutsetninger med vekst- og dyreliv til bygningshistorie, sangtradisjon og ikonmaleri, munkenes åndelige og materielle liv ikke å forglemme. Bildematerialet er interessant, men skiller seg ut fra andre praktverk i og med at man knapt nok har kunnet utnytte vår tids fototeknikk. Alle bilder fra Ladoga-klosteret er nemlig tatt før 1940. Likevel finnes vakre fargereproduksjoner av kunstverk fra 1800-tallet, da Valamo var et yndet motiv for mange malere fra St. Petersburg.

Klosteret ble sannsynligvis grunnlagt en gang på 1100-tallet. Som de fleste russiske klostre ble det til ved at en eller annen eremitt - ifølge

tradisjonen en gresk munk ved navn Sergios - slo seg ned på et bortgjemt sted for å få være i fred. Øygruppen i Ladoga var bebodd av noen få karelske fiskere som jo samtidig kunne evangeliseres, - biskopen i Novgorod kjente sitt ansvar for Karelen når nå de katolske svenskene samtidig la under seg Finland. Og det var med biskopelig velsignelse munkers dro ut i ødemarken for ved sitt gode eksempel å lede mennesker til kirken. Denne form for misjon er og har alltid vært den eneste som utøves i den ortodokse kirken: «Kom og se.»

Klosteret vokste ganske langsomt. Munkene var hovedsakelig karelere, og det liturgiske språket var gresk fram til siste halvdel av 1400-tallet, da russiske munkers begynte å strømme til. Da ble kirkeslavisk gudstjenestespråk og fromheten russisk, men livsstilen var fortsatt preget av det karelske bondesamfunn med fiske og jordbruk. Fra Valamo ble det grunnlagt mange nye små klostre og eneboerhytter inne på fastlandet. På 1500-tallet hadde Valamo utviklet seg fra et lite villmarks-kloster til et stort og blomstrende samfunn beriket av donasjoner fra høy og lav. Men

Luftforurensning skader også kirkebygg

Luftforurensning har lenge tært på Kölnerdomen, men i den senere tid har omfanget av skadene - og tempoet - øket i foruroligende grad. Naturstenen forvitrer, og selv glassmaleriene påføres store skader. Noe annet middel enn kostbart restaurerings-

arbeid finnes - tross iherdig forskning - fremdeles ikke.

Domkirkeverkstedet har en anseelig arbeidsstokk - glassrestaureringsarbeidet alene beskjeftiger ti personer. Til tross for betydelige offentlige bevilgninger dekkes langt den største delen av utgiftene til restaureringsarbeidet av kirkelige midler og private gaver. PEK/NA

Religion - en ny sjanse?

Det kjente tyske teolog Hans Küng har på et økumenisk møte uttalt at religionen har fått en ny sjanse. Hvis de som har ansvar for politikk og samfunnsutvikling ikke tar hensyn til religionen, sier Küng, er det umulig å tenke seg fred og en bedre fremtid for menneskeheten. Det betyr ikke, ifølge Küng, at religionen skal tjene reaksjonen, men ha en profetisk funksjon. KNA

6

omkring 1580 ble det to ganger herjet av svenskene som drepte en stor del av befolkningen. De overlevende flyktet til Russland og vendte tilbake etter freden i Teusina 1595. Klosteret ble gjenoppbygget, men allerede i 1611 var svenskene der igjen, ledet av Jakob de la Gardie. Nå ble klosteret brent til grunnen, men munkene kom seg unna og fikk reddet med seg til fastlandet en del bøker og relikvier. De fikk et tilfluktssted i Staraya Ladoga. Under svensk overherredømme lå øyene senere øde i hundre år, bare noen få bønder og fiskere fikk bo der.

Gjenoppbygging og vekst

Da Sverige hadde mistet Syd-Karelen, sørget Peter den Store for - han var ellers ikke særlig kirkelig innstillet - at Valamo ble bygget opp igjen med hjelp fra andre, rike klostre. Etter 1715 fantes det igjen munkers på øyene, men tilveksten skjedde langsomt og besværlig. Først på 1700-tallet begynte en ny storhetstid som fortsatte gjennom hele 1800-tallet og fram til revolusjonen i 1917. Allerede på 1790-tallet kunne en liten gruppe mun-

ker sendes til Alaska som på den tiden ble kolonisert av russerne. Av dette lille frø fra Valamo er det senere vokst fram en hel ortodoks kirkeprovins i Nord-Amerika.

Opphavsmannen til Valamos åndelige blomstring var abbed Nazarij fra klosteret i Sarov. Da det bare fantes et par munkers i Valamo, tok metropoliten av Novgorod seg av klosteret og ba abbeden i Sarov sende Nazarij. Men abbeden ville selv beholde den usedvanlig dyktige munken, hvorfor han prøvde å skremme Novgorodbiskopen med at Nazarij var åndelig utviklet og derfor uegnet til oppgaven. Men metropoliten svarte: «Kløktige karer har jeg nok av - send meg Deres dumrian.» Nazarij virket i Valamo i tyve år, siden fikk han vende tilbake til sett kjære Sarov, der han levde som eneboer til sin død.

Abbed Narazij var elev av den berømte Paisi Velichovskij, far til den store klosterfornyelsen i Russland. Gjennom sine skrifter og sin personlighet formidlet han kontakten med oldkirkens mystikk og den klassiske bønneskole som kalles hesychasmen eller hjertets bønn. Det er samme fromhet som i «En russisk pilegrims

beretninger,» dens viktigste uttrykk er Jesusbønnen. Valamo ble nå et sentrum for denne fromheten, det ble innført en streng klosterregel, og kallene var tallrike. Denne livsstil fortsatte under senere abbeder. Det var totalforbud mot tobakk og brennevin i Valamo, som derfor også fikk fungere som en slags rehabiliteringsklinikk for fromme misbrukere. Munkene spiste heller ikke kjøtt, og det var jaktforbud på øyene, selv fuglene var fredlyst.

På finsk jord

Etter Napoleonskrigene kom Valamo - likesom det øvrige Karelen - til å tilhøre storfyrstedømmet Finland. Der hersket fremdeles den svenske grunnlov som ikke tillot noen klostre. I praksis ble de likevel ikke stengt, de klostre som allerede fantes. Men myndighetene trakasserte klostrene på forskjellig vis, helt til russerne truet med å legge Valamo til Petersburg-provinsen. Da lot man klosteret i fred, og det fikk fortsette sin blomstring på finsk jord.

Ved begynnelsen av nittenhundretallet levde henimot et tusentall munkers og noviser i Valamo. Foruten hovedklosteret fantes det minst et dusin

To hundre katolske prester fremdeles i fengsel

Paul Nguyen van Binh, erkebiskop i Ho-Chi-Minh-byen (tidligere Saigon) hevder at ca. to hundre katolske prester stadig sitter i Vietnams fengsler. Erkebiskopen erklærer at for de katolikker som etter Sydvietsnams nederlag betraktes som motstandere av regjeringen, er forholdene blitt bedre.

KATOLSK ORIENTERING

Pavebudskap til Vietnam

Paven lover internasjonal katolsk støtte til gjenoppbygging av det krigsherjede Vietnam. «Jeg ber om at dere alltid må ha praktisk mulighet til å bekjenne og leve deres tro», sier pave Johannes Paul II i et budskap til Vietnams katolikker.

KATOLSK ORIENTERING

Den neste bispesynode

Paven har meddelt at temaet for den neste synode av verdens biskoper blir «Legfolkets misjon og rolle». Bispesynoden finner sted i Roma høsten 1986.

Verdifulle gjenstander gikk tapt da svenskene brente Valamo kloster i 1611. Men noen ble reddet, og i Det ortodokse kirkemuseet i den finske byen Kuopio finnes alterkalker og bøker fra bl.a. Valamo.

små kommuniteter som førte et enda strengere, mer eremitt-preget liv. De hadde sine egne rikt utsmykkede kirker og kapell. Enslige eremitthytter fantes også. Valamo hadde sin egen musikktradisjon, dokumentert i håndskrifter og

trykk. Det store biblioteket inneholdt neppe skrifter fra eldre tider, slike som vanligvis finnes i gamle klostre, de var gått tapt under svenskens herjinger. Av samme grunn manglet man også ikoner fra den russiske gullalder på 1400

og 1500-tallet. Så sent som på 1700- og begynnelsen av 1800-tallet arbeidet imidlertid Valamos ikonmalere fremdeles i den klassiske russiske tradisjonen, men da forbindelsen med fastlandet senere ble sterkere, ble Valamo, som det øvrige Russland, smittet av den vest-europeiske kitsch som den gang var rådende på kirkekunstens område.

På spørsmål om hva som er munkelivets egentlige innhold, svarte en av fedrene i Valamo: «En munk er en person som gråter av medfølelse og ber for hele verden.» Dagsordenen i klosteret var da også dominert av bønn - fra klokken tre om morgenen til aftensangen. Men innimellom var det foruten måltider og korte hvilestunder rene arbeidsøkter. Bildene i boken viser iherdige munkere ute på marken, i fiskebåter og på verksteder. En av dem som var med, forteller hvordan hesstene - det fantes et sektstitall på Valamo (biler var forbudt) - slett ikke reagerte når klokken ringte til gudstjeneste klokken ni om morgenen, mens derimot alle bråstanset når den samme klokken ringte til arbeidsslutt en time senere - og ikke var til å få av flekken før seletøyet ble tatt av.

«Patriotisk kirke» etter kinesisk modell

Franske katolikker som nylig har besøkt Vietnam, opplyser at de vietnamesiske biskoper frykter at en nystartet «Vietnams patriotiske katolikkers solidaritetskomité» skal føre

til splittelse blant landets katolikker og skade den katolske kirke i Vietnam.

Biskopene advarer vietnameserne mot å etterligne «Den katolske patriotiske forening» i Folkerepublikken Kina, som er blitt til en uavhengig kirke, atskilt fra Roma.

KATOLSK ORIENTERING

Hva med katolikkene i Hong Kong?

Den kinesiske regjering skal som kjent overta herredømmet i den britiske kronkolonien Hong Kong i 1997. Den katolske kirke i Hong Kong har nå vendt seg til den britiske utenriksminister med spørsmål om katolikkenes stilling ved denne overgangen.

8

Forandringer

Etter revolusjonen og Finlands selvstendighet ble livet på Valamo forandret. For første gang fikk øygruppen en militærforlegning, noe som naturligvis betydde en innskrenkning i den monastiske fred. Russiske munkene kunne ikke lenger komme dit, og den finske ortodokse befolkning var for liten til å kunne gi grobunn for klosterkall. Dertil kom nye problemer: den finske kirkeprovinns som hadde brutt med Moskva-patriarkatet, gikk over til finsk som gudstjenestespråk og til den gregorianske kalender, som vesten forøvrig. Dette ville ikke klosteret være med på, og det kom til konflikt med biskopen. Innenfor selve Valamo ble det også strid ettersom en del munkene ville følge den gregorianske kalenderen, mens de øvrige holdt seg til den julianske, - det innebar at man feiret to adskilte gudstjenester.

Vinterkrigen betydde slutten for det gamle Valamo. Klosteret ble utsatt for en mengde bombeangrep og de fryktelige dager man da gjennomlevde, skildrer erkebiskop Paul, tidligere munk i Valamo, i et eget kapittel. En natt i februar, da isen på Ladoga var

Efter annen verdenskrig begynte en ny epoke for Valamo-munkene - de fikk nytt tilfluktssted i Heniävesi i finsk Karelen. I by av store skoger ligger de lave klosterbygningene - opprinnelig en finsk bondegård.

fast nok, ble to hundre munkene transportert i lastebiler over til fastlandet. Mange av dem døde som følge av påkjenningene da - eller under resten av reisen. Tilbake ble noen få munkene som senere i all hast fikk reddet hva de

kunne av klosterets eiendeler. Den 18. mars, dagen før Karelen skulle overgis til Sovjet, ringte Valamos storklokke for siste gang - tolv slag. Hvorfor tolv? «Når en munk dør, ringer den store klokken ett slag, når abbeden dør, ringer

Den katolske kirke i Hong Kong har over en kvart million medlemmer og ønsker at de nåværende rettigheter må bli opprettholdt. Katolikkene i Hong Kong gjør seg sterkt gjeldende innen den medisinske og sosiale sektor. Det finnes over tre hundre katolske skoler og mer enn nitti prosent av elevene er ikke-katolikker.

CATHOLIC HERALD

Vatikanet - Kina

Biskop Michael Fu Tieshan fra den såkalte «Kinesiske patriotiske kirke» har i et avisintervju i Peking uttalt at det er for tidlig med noen form for dialog mellom Vatikanet og Kina. Det heter her at Vatikanet ikke har vist det minste tegn på endring i sin politikk i forhold til Folkerepublikken.

CATHOLIC HERALD

Radio-sendinger til Kina

Det er planer om en ny uavhengig radiostasjon som skal ha til oppgave å nå folkerepublikken med en daglig to-timers-sending. Det er Det internasjonale massemedia-instituttet i Kristiansand som har fått denne oppfordringen.

CHURCH OF NORWAY NEWS

DEN KATOLSKE KIRKE I KINA

9

den tre. Men når klosteret dør, må den ringe tolv slag». Da finske tropper kom til Valamo under «fortsettelseskrigen», fant de den kjempestore klokken i stykker, antagelig som følge av en eksplosjon.

En ny epoke

Etter annen verdenskrig fikk Valamo-munkene et nytt tilfluktssted i Heinävesi i finske Karelen. I ly av store skoger ligger de lave klosterbygningene med sin hvite kirke i tradisjonell russisk stil på åpen mark ved bredden av en sjø. En tid så det ut som om Valamo skulle dø ut. Det var bare en eneste eldgammel prest igjen og et par gamle munke. Men slik gikk det ikke. En ny epoke er begynt, smått om senn begynner unge finske menn å innta de gamle russernes plass. Mange tusen besøkende finner hvert år veien til Det nye Valamo. En og annen blir igjen. Klosteret har åpnet seg økumenisk og har mer og mer blitt et møtested for kristne som vil fordype sitt indre liv og sin teologiske tenkning.

Valamos åttehundreårige historie fortsetter.

Ryktet om bedre forhold mellom Den hellige stol og folkerepublikken Kina har skutt ny fart. Periodevis har slike rykter vært i omløp helt siden Maos dager, og hva Vatikanet og Den katolske kirke angår, har de heller ikke ofte vært uten grunnlag. Pave Johannes Paul prioriterer Kina-problemet høyt. Kontakter knyttes gjennom f.eks. enkelte biskopers Kina-reiser, og gjennom private initiativ søker man å bane vei for samtale med katolikkene i Kina.

Ifølge det internasjonale katolske misjonssentret *Missio* i Aachen finnes det mellom fem og seks millioner katolikker i Kina, det betyr et stadig voksende antall i løpet av de siste tre år. Opplysningen skriver seg fra en partifunksjonær, hvis uttalelser har nådd den vestlige verden. For bedre å kunne kontrollere den katolske kirken har myndighetene igjen åpnet sirka 120 kirker til gudstjenestebruk og utnevnt mellom 45 og 50 biskoper. Seks teologiske høyskoler er igjen åpnet. Biskopene og de tjenestegjørende prester tilhører nesten alle «den patriotiske foreningen», en katolsk bevegelse som blir nøye overvåket av de statlige myndigheter. Kirkene besøkes ganske

uregelmessig av katolikkene, for det meste bare for å motta sakramentene.

Det levende kirkelige livet finnes i basismenighetene, som ifølge *Missio* teller mer enn 20.000. Barnas religionsundervisning blir for det meste tatt hånd om av eldre kvinner, og før dette ordenssøstre. Undervisningen er forøvrig ulovlig. Ifølge *Missio*'s oppfatning blir den katolske kirkes vitalitet undervurdert ettersom utenlandske tilreisende for det meste kommer til storbyene, der all religiøs virksomhet er strengt kontrollert. De fleste katolikker bor på landsbygden.

I Mongolia og Mandsjuria foregår kirkelig virksomhet mer åpent. I Mandsjuria er det til og med oppstått tre nye ordenskongregasjoner. Søstrene lever alene eller i små grupper og arbeider om dagen i jordbruk eller industri, men utøver sitt apostolat i fritiden. Også i det sørlige Kina finnes to kvinnelige ordener med 46 noviser.

Signum

Japan: «EXPO 85» også med kapell

(NØP) Arbeidet for å få reist et kapell ved siden av det området som skal brukes til den store internasjonale teknologi- og vitenskapsutstillingen «EXPO 85» i Tsukuba, Japan, er nå i gang. Initiativ-takere er byens vel fem hundre katolikker.

Utstillingen vil få flere deltakere fra 25 land og flere store internasjonale organisasjoner. Den skal finne sted i tiden 17. mars - 16. september 85, - antall besøkende er anslått til rundt 20 millioner.

Utstillingens motto er «Mennesket - dets hjem, omgivelser og teknologi», og initiativ-takerne mener det er riktig å bygge et kapell

for dermed å understreke at mennesket også har en åndelig dimensjon.

Når utstillingen er avsluttet, vil kapellet bli benyttet av de mange utenlandske studenter i byen. Menigheten er nå i gang med innsamlinger for å skaffe de nødvendige penger - en sum på rundt fem millioner kroner.

«Comiso, en klage»

«Comiso, en klage» heter Wera Sæthers siste diktsamling. Boken er en klage - på livets vegne - over våpenteknologi og terrorbalanse som har gjort «apokalyptisk redsel» like nærværende og uunngåelig som «den daglige plast.»

Og den er en anklage - sviende og rødglødende - mot dem som har satt det hele i gang og holder det ved like: «forskeren industriherren generalen og politikeren.» En legal og lojal skare tjenestemenn i ødeleggelsens tjeneste, en tjeneste menneskene har syslet med siden Kain og Abels dage, men som i dag har nådd slike dimensjoner at det bare er tall og statistikk som har grep om dem. «Fellesasken» som fremtid overgår vår fatteevne....

Det er en meget direkte og sterk bok uten rom for de falske illusjoner vi gjerne tyr til når virkeligheten blir for påtrengende, uten de innebygde forsvarsmekanismer mot det uhyrlige, det onde. Wera Sæther har valgt å gå ubevæpnet inn i det hele, og den som slår følge med henne, aner mer og mer hva det må ha kostet henne som dikter og som menneske. Leve med i et daglig Hiroshima, forsøke igjen og igjen å finne ord og form til det vi helst ikke vil tenke på, vi som flykter til pilleglass og «den daglige dose programmer.»

Klagen, smerten og anklagen bølger på ny og på ny i den lange rekke av dikt. Wera Sæthers sprog og tanke suger næring fra så mange røtter -

fra Bibel og bønn, fra messeliturgi og slagord, fra hverdagsopplevelser og fra forklarede stunder av lys og innsikt. Hvileløst søker hun - og finner - allierte i sin kamp, ord og bilder å kle sin klage og anklage i. «Stridshode» sier radioen og skriver avisen, og vi hører og leser uten å tenke realiteter. I Wera Sæthers dikt står ordet der plutselig i all sin nakne uhyrlighet, en naturstridig ordkombinasjon, et vrengebilde

Nabo,

dette stridshode

Men jeg kan ikke holde plutonium i mine hender

Her finnes lange, bølgende dikt og knappe, innholdstunge haikudikt, denne japanske kortform av diktet som her - hvor Hiroshima og Nagasaki er på leppene og i tankene - får en ny dimensjon og virkekraft.

«Barnet forrådes» heter det korteste haikudiktet. Barnet - det fødte og det ufødte - som ikke kan klare seg uten omsorg, varme, og kjærlighet, ja, som har sitt utspring i kjærligheten, blir symbol på det liv atomopprustning og strategi truer med å forkrøple og utsette. Og metallet - det hårde, kalde, døde materialet som betegnende nok må gjennom et

«Johannes Paul II's Sahelfond»

Formannen for Nigers og Øvre Voltas bispekonferanse, biskop Anselm T. Sanon, har uttrykt sin glede over at det er stillet ca. 70 millioner kroner til rådighet for «Johannes Paul II's Sahelfond». Pengene skal ifølge biskopens mening først og fremst brukes til utdanning av eksperter som kan stanse orke-

nens utbredelse.

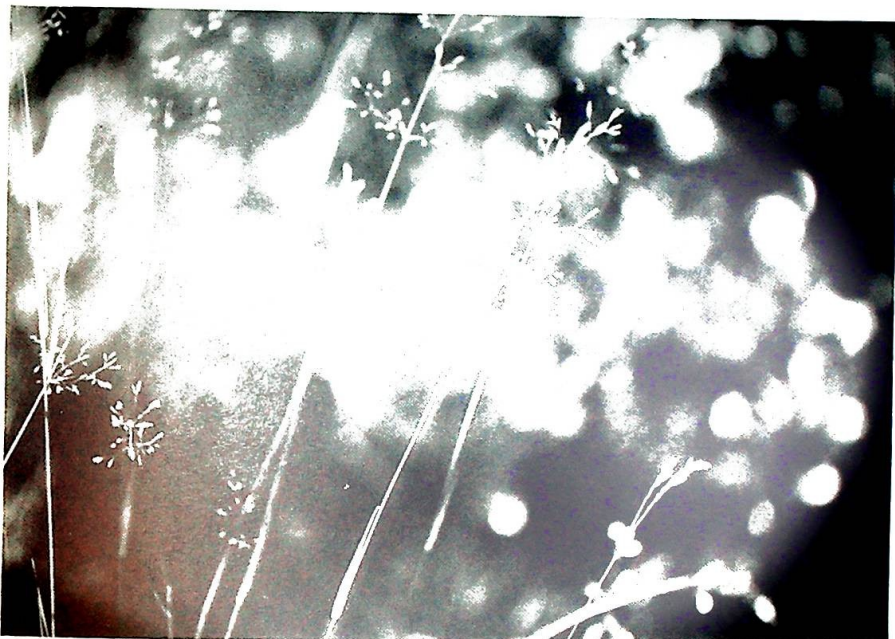
Sahelfondet er opprettet av vatikanske myndigheter og den vestafrikanske bispekonferanse. De 70 millioner fondet hittil har mottatt, er en del av det beløp tyske katolikker samlet inn ved pavebesøket i Vesttyskland i 1980. KATOLSK ORIENTERING

Alt tar sin tid

Den kinesiske regjering har gjenreist graven og minnesmerket til jesuittmisjonæren fr. Matteo Ricci som var den første som bragte katolisismen til Kina. Fr. Ricci døde i Peking i 1601. Under kulturrevolusjonen ble hans grav vanæret.

CATHOLIC HERALD

av Wera Sæther

Kanskje skulle en dyktig konsulent luket litt i klagenes flor, skåret bort svakere, dunklere deler så det beste var blitt stående klarere? På sitt beste har Wera Sæther lysende, grensesprengende bilder . . .

inferno av ild og damp for å bli ekstra slagkraftig, står for de ødeleggende krefter.

Klagen har så mange toner. Den kan være en stille bønn - «la meg vente det nye uten oppgitt horisont», eller den kan låne fra litaniets besvergende gjentakelse - «fri oss fra den daglige frykten - fri meg fra den daglige nyhet». Og her er ingen ydmyk godtagelse av de hårde kår:

Jeg er en sivilt ulydig

Og mangler en lilla kjortel

for bot

Og hennes trosengasjement er ikke kun til innvortes bruk:

*Jeg rører ikke guds lam
for å forvandles til fredsæl*

Også Kirken anklages - skjønt «anklage» er vel litt for sterke ord. Det er vel rettere å snakke om skuffelse hos «en som elsker kirken» - skuffelse over manglende klar og entydig standpunkttagen i atomdebatten, over virkelighetsflukt og «seklens kniplinger» -

*Det er lysår fra kirken til levende
celler*

Diktsamlingen bærer sterke preg av det religiøse - både i tanker og ordevalg, men her er også politiske trekk. Som

dikterisk budskap og menneskelig dokument, ville boken vunnet om det politiske var blitt dempet, om bilder, anklager og ansvar var blitt litt mer likelig fordelt mellom øst og vest . . .

Kanskje skulle også en dyktig konsulent luket litt i klagenes flor, skåret bort svakere, dunklere deler så det beste var blitt stående desto klarere - de fortettede dikt hvor mening og symbol blir vesentlig og bærende? På sitt beste har Wera Sæther lysende, grensesprengende bilder, og hennes tanke og sprog treffer med en presisjon og en sprengkraft som kan sammenlignes med de raketter hun så inett bekjemper. Kanskje ville en tynnere og smalere «Comiso, en klage» lettere nå frem til mange, være lettere å «overkomme» i betydningen ta inn over seg? Den fortjener nemlig å nå frem.

Hvorfor nettopp Comiso, et lite sted på Sicilias sydkyst? Jo, der utplasseres i disse dager «krysserraketter som kan nå Marokko, Algerie, Tunis, Libya, Egypt, Israel, Jordan, Libanon og Syria» heter det i forlagets vaskeseddel. Aha, igjen et politisk ståsted, vil man si, men så entydig og enkelt er det ikke. Jeg velger å tro at ak-

Sterk kritikk av pasjonsspillet i Oberammergau

(NØP) Etter premieren på årets pasjonsspill i Oberammergau, kom det kraftig kritikk fra amerikanske jøder mot spillets klare anti-jødiske innhold.

I år feirer pasjonsspillet sitt 350-års jubileum, og i den anledning har en ekspertgruppe revidert teksten for å få fjernet anti-

semitiske holdninger. Allerede i 1980 måtte kardinal Joseph Ratzinger, daværende erkebiskop i München, komme med en uttalelse om at det ikke dreide seg om en antisemittisk demonstrasjon eller å innby til hat og forfølgelse. Pasjonsspillet er ikke ment å peke ut jødene som skyldige for Jesu død. Og den nåværende erkebiskop, Friedrich Wetter, uttalte seg i samme ordelag da han åpnet årets

Oberammergau-spill med en gudstjeneste.

Den romersk-katolske professor Eva Fleishner, som er medlem av sekretariatet for jødisk-kristne forbindelser i Den katolske kirke i USA, var kanskje den hardeste kritiker: «Jeg skammer meg over å være kristen», sa hun etter premieren i Oberammergau. Hun stilte spørsmål om hvordan en slik anti-jødisk forestilling i det hele tatt kan finne sted «etter Auschwitz.»

12

kurat her er Wera Sæther ikke politisk, men kristen. Hun sier Comiso fordi det er en by

*Ved Middelhavet
der budskapet
gjorde veistøvet fruktbart
den gang mesteren var*

vagabond

Det er først og fremst mesterens budskap de rammer - stridshodene og rakettenes - østlige som vestlige:

Dette er Judasdager mot

jorden.

En bok uten håp? På mange måter ja. Man kan ikke «disinvent the bomb» som det heter. Og bombens eksistens kombinert med maktpolitisk polarisering og det Wera Sæther kaller «maktens paranoia», kaster

dødbringende skygger over alt liv. Håpet reduseres til et svakt kanskje:

*Kanskje folket
får jorden tilsist
Lammet barnet og folket
Kanskje folket kan dele
uten regnskap
og enkelt
Kanskje folket
fullbyrder seg
i sitt hjerte
tross skyggene
Kanskje, og Gud*

Så blir likevel ikke «kanskje» det siste ord. Den siste bokstav - diktets såvel som tilværelsens omega - er og blir Gud.

*Wera Sæther
Comiso, en klage
Gyldendal 1984*

Fredshilsen fra «atomoffer nr.

1»

Det finnes fire hundre tusen mennesker i dagens Japan som vet mer om kjernevåpen enn militærforskerne: De gjenlevende etter Hiroshima og Nagasaki...

«Atomoffer nummer én» var betegnelsen et amerikansk lege- og ekspert-team i 1945 brukte om «tilfellet Hiroshi Kikkawa». Han var - mente de - den av bombeofrene som mest mirakuløst hadde greid å leve videre etter angrepet, skadene tatt i betraktning.

Siden 1945 har Hiroshis liv vært en endeløs slalåm inn og ut av lasaretter, sykehus, operasjonsstuer og rekonvalesent hjem. Men tross lidelsene har han vært urokkelig i sitt sterke engasjement for fredens sak.

Så snart han mente seg sterk nok til det, trosset han legenes advarsler og reiste til Amerika. I 1952 begynte han - som en enslig svale blant bombeofrene - å gå fra dør til dør i New York og Washington for å fortelle om hva som skjedde i Hiroshima og Nagasaki. Mellom sykehusopphold og operasjoner har han - med venners hjelp - rukket å reise til India, Nord-Vietnam, Indonesia, Sri Lanka, Sovjet og Kina med sitt sterke vitnesbyrd.

Da vi møtte ham i oktober 1983, var det på et sanatorium i en stille fjelldal utenfor Hiroshima. Han hadde da vært lenket til senga i fem år. Mens hans kone fortalte hans livshistorie, strevde han stadig for å være med og få den halvt lammede tunga til å bystre.

Da vi skulle skilles, presset han fram det han ville skulle være en hilsen «til alle nordmenn vi kunne greie å formidle den til: «Som atomoffer vil jeg løfte min stemme over landegrensene. Rope så sterkt jeg kan, for at Hiroshima og Nagasaki aldri, aldri må gjentas. Måtte fredsensengasjementet spre seg som ringer i vannet, måtte dere få fortsette kampen mot atomvåpnene med lyst og glede.»

FRA FOLKEVETT

Nye massakrer

Katolske og anglikanske misjonærer som arbeider i Uganda, har opplyst at over hundre sivile nylig ble drept av hæren. Soldatene gikk til angrep i forbindelse med et hundreårsminne for 42 martyrer i Uganda. Utdåden fant sted i en landsby ikke langt fra hovedstaden Kampala.

CATHOLIC HERALD

Amnestiet i Polen

Både paven og den polske kirkes primas, kardinal Josef Glemp, har hilst amnestiet velkommen. Det ble som kjent gitt i forbindelse med 40-årsdagen for kommuniststyret i Polen og omfatter bl.a. 660 politiske fanger.

På kirkelig hold i Polen er det imidlertid også uttrykt engstelse for at frigitte politiske fanger igjen kan bli stilt for retten. Kravet om frie fagforeninger står fortsatt ved makt som en forutsetning for full forsoning mellom statsmyndighetene og det polske folk.

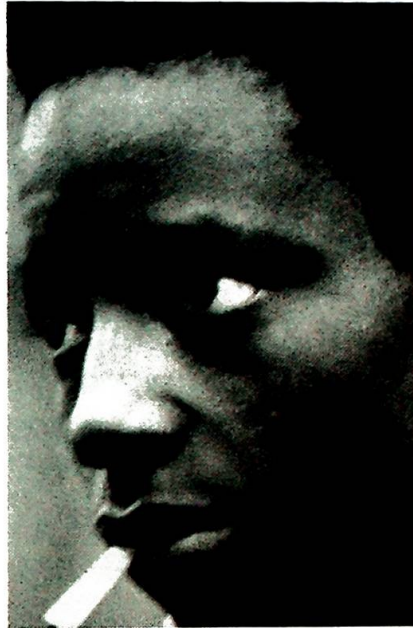
TRIKKETUR

13

«Det skjedde i Oslo en ganske alminnelig ettermiddag: Inn på vogna kom en fyllik. Bærende på en plastpose med flere spritflasker. Ellers så han ut til å ha prøvd både rødsprit og det som verre er. Klart vi følte medlidenhet, vi som er «in» i samfunnet, som er så privilegerte at vi hadde en jobb vi nettopp kom fra. Klart det.

Men så begynte han å rave, mase, sette seg nærmest oppå folk, ramle litt hit og dit, og selv tenkte vi på barnet som skulle fødes om fem uker, og håpet intenst at fylliken ikke ville ramle oppå det. Nåvel, han havnet på et sete bak meg. Ved siden av meg satt et par i tretti-årene, sammen med tre barn. Fylliken bråkte der bak, og noen kvinner orket ikke mer, reiste seg etter tur og byttet plass. Da var det at en fremmedarbeider satte seg på en av de ledige plassene nær fylliken. «Jeg vil faen ikke sitte ved siden av niggere!»

Hvis man har sittet i en vanlig norsk trikkekupé sånn etter arbeidstid, vet man hvordan et høyt utsagn likesom fester seg, for folk *prater* jo ikke med hverandre. Bang! Vil ikke sitte ved siden av niggere! Det var da det skjedde: Medlidenheten, som riktignok allerede var hardt prøvet, vek plassen for

noe annet: «Av og til får man lyst til å øve selvtukt», sa faren til ungene ved siden av, samtidig som jeg uttrykte min spontane følelse: «Det er flaut å være norsk.»

En slags kommunikasjon var dermed i gang i trikkevogna. Jenta tvers overfor meg sa med øynene at hun var enig. Mens fylliken fortsatte. Han ravet mot oss, forbi oss, prøvde å trenge seg ned på en benk der det bare satt «norske nordmenn med hvit hud», ble avvist, mens han høyere og høyere spydde det ut: «Jeg vil ikke sitte sammen med niggere. Alle niggere bør gå av.» — «Gå av selv», var det en som utbrøt, og da trikken nærmet

seg en holdeplass, spratt min sidemann opp, tok tak i fylliken, og, - sikkert til sin egen overraskelse - lot han handling komme før ord: «Kom deg av», sa han etter å ha lempet hele mannen ut av vogna.

Trikken sto. Spenning. Hvordan ville dette ende? Fylliken, sikkert like forbauset, prøvde å komme inn igjen, men min sidemann, en «norsk nordmann» hindret ham. «Jeg er fra Drammen», prøvde fylliken, men til ingen nytte. Han ble etterlatt der på perrongen. - Da trikken rullet inn til neste stasjon, og flere reiste seg for å gå av, la de veien om min resolute sidemann, og sa, den ene mer respektabelt utseende nordmann enn den andre: «Takk skal du ha.» - «Flott gjort». - Idet jeg selv gikk av, så jeg en pakistaners ansikt lyse av glede, og forundring. Og fra sønnen til sidemannen kom det, før døra slo igjen etter meg: «Rasister fra Drammen er dumme.» Og det føltes ikke lenger så flaut å være norsk.»

Fra «Folkevet»

Knut W. Ruyter

FREDENS UTFORDRING II

14 En kommentar til hyrdebrevet fra de katolske biskoper i USA

«Det grunnleggende vi sier er at avgjørelsene om atomvåpen er blant de mest presserende moralske spørsmål i vår tid.»

Ordene er hentet fra de amerikanske biskopers hyrdebrev om problemene omkring krig og fred og våpenteknologi. Knut Willem Ruyter fortsetter her sin utredning om og kommentar til dette hyrdebrev som etter hans mening er «et hyrdebrev i særklasse. Det betyr ikke at det er uten problemer. Kanskje tvert om. Men det betyr at den fremgangsmåte, den stil og det innhold som ble benyttet, gir leserne meget å tenke på.»

Et moralsk paradoks

Den svakeste og mest utilfredsstillende del av hyrdebrevet er etter min mening behandlingen av de moralske sider ved kjernefysisk avskrekning (den såkalte terrorbalanse). Selv om biskopene fordømmer bruk av atomvåpen (også i selvforsvar) og mener til drastisk nedrustning (også av konvensjonelle våpen), føler de at de må akseptere den kjernefysiske avskrekning, om enn «sterkt betinget.» Til tross for deres iherdige forsøk på å sette opp en lang rekke kritiske kriterier, anbefalinger og «moralske av-

grensninger» for atomavskrekning - f.eks. at det ikke er «moralsk akseptabelt å ha til hensikt å drepe uskyldige som en del av en strategi for en kjernefysisk krig» - henger denne argumentasjonen i et moralteologisk tomrom. Etisk sett er det nemlig vanskelig, hvis ikke umulig, å forsvare terrorbalansen, fordi det i tradisjonell morallære alltid har vært umoralsk å true eller ha til hensikt å gjøre noe som er umoralsk. Dette moralske tomrom har biskopene heller ikke klart å fylle. Deres fortvilte forsøk må tilskrives deres store og sikkert uunngåelige bundethet til pavens stilling-

tagen, framsatt av kardinal Casaroli ved FNs spesielle sesjon om nedrustning i New York i juni 1982. Paven uttalte dengang at maktbalansen kan aksepteres såfremt den ikke anses som et mål i seg selv, men fører til skritt i retning av omfattende nedrustning.

Med fynd og klem understreker biskopene utallige ganger at vi lever i en «syndig situasjon», og at vi må gjøre helomvending fra denne voldens ubrytelige spiral (for å sitere Dom Helder Camara) så snart som mulig, før vi ender i det «kjernefysiske onde av total utslettelse,» vår tids ragnarokk. Hvis ikke strømmen snus i overskuelig framtid, må kirken snarest fordømme den kjernefysiske terrorbalanse, sa kardinal Krol (Philadelphia) i en kommentar. Når man tenker på de måneder-lange nedrustningsforhandlinger i Genève, som til slutt brøt sammen, burde vel denne beslutning ligge like rundt hjørnet.

En annen grunn til at biskopene har følt at de måtte akseptere avskrekningen, er at de ikke ville støtte ensidig nedrustning, men bare ensidige tiltak for å begynne nedrustningsprosessen. Flere sider av hyrdebrevet behandler her den faktiske «sovjetiske trus-

Zambias regjering ber kirkene overta skoler og sykehus

Zambias regjering har bedt de forskjellige kristne kirkesamfunn om igjen å overta driften av de skoler og hospitaler som de administrerte før landets uavhengighetserklæring i 1964, skriver «L'Osservatore Romano».

Under et møte med representanter for kirkene uttrykte Zambias statsminister Nalimino Mundia sin beklagelse over at regje-

ringen dengang - i uavhengighetsrusen - tvang alle lærere og alt sykehuspersonell til enten å bli sivilt ansatt eller forlate landet.

Resultatet av de religiøse ansattes degradering eller utvandring ble at Zambia ikke lenger har vært i stand til å imøtekomme befolkningens behov for helsestell eller under-

visning, tilføyer Vatikanets dagblad.

Mundia ga også uttrykk for sin glede over - og sitt håp om - at denne tilstand raskt ville bedres dersom kirkene igjen påtok seg ansvaret for de skoler og sykehus som var deres inntil 1964.

KATOLSK ORIENTERING

Knut Willem Ruyter - «fransiskaner og pacifist av livsform».

sel.» Det amerikanske tidsskriftet *Commonweal* innfanget vel biskopenes kinkige dilemma i en lederartikkel ved å si at «atomavskrekning er og forblir den verste metode for å styre klar av en kjernefysisk katastrofe.»

Likevel er det et milevidt gap mellom biskopenes og den amerikanske regjeringens syn på avskrekning, men hvem fatter det når de gode biskoper godkjenner terrorbalansens nødvendighet, om enn aldri så forbeholdent? Selve terrorbalansen er jo nettopp roten og drivkraften til det fortsatte våpenkappløp - helt inn i utslettelsen. Noen vil kanskje hilse biskopenes så-

kalte realisme velkommen, mens andre, som jeg, fransiskaner og pasifist av livsform, synes at den betingede godkjenning av atomavskrekningen undergraver noe av hyrdebrevets styrke. Den moralske brodd savnes i dette viktige avsnitt. For skal vi godta terrorbalansen som en uforanderlig situasjon - til tidenes ende? Er vi virkelig så vanvittige at vi låser oss fast i en ubrytelig dødens dialektikk (som pater Rieber-Mohn uttrykte det i en epistel)?

Supermaktene: Sovjetunionen og USA

Tilsynelatende mener mange at slike spørsmål må det svares ja på. De viser til at denne «dødens dialektikk» har bevart verdensfreden i mer enn tretti år. Deres motstandere får ofte høre at de er naive, og at de i siste instans kommer til å «hjelp» kommunistene til å skaffe seg verdensherredømme. Det argumentet er velkjent i Norge, så vel som i USA. Den store redsel og dype mistro til kommunistene sitter dypt i den amerikanske bevissthet (les: McCarthy) og har uten tvil sørget for en kontinuerlig opprustning siden annen verdenskrig. Folk som

argumenterer for nedrustning, blir ofte beskyldt for å kritisere USA mer enn Sovjetunionen eller for å være godtroende overfor sovjetiske motiver. Biskopene stikker også sine hender inn i dette vespelbol.

To steder i hyrdebrevet foretar biskopene sammenligninger mellom Sovjetunionen og USA. Den første dreier seg om vurderingen av en rettferdig krig. Biskopene hevder her at «visse aspekter ved både USA og Sovjetunionens atomstrategi bryter med normene for en rettferdig krig.» Både-og, skriver de. Det kan vel alle enes om uten for store vanskeligheter. Den andre sammenligning er mer konkret, utvidet og stiller seg svært kritisk til det sovjetiske regime. Biskopene legger ikke skjul på sin dype mistillit til Sovjetunionen og minner sine lesere om nylige invasjoner i Øst-Europa og i Afghanistan, som ikke får dem til å tro på sovjetrussernes fredselkende motiver og gode hensikter. Men dette er bare den éne siden av medaljen. Biskopene er også svært kritiske overfor USAs atompolitikk og motivene som former denne politikken. «Vårt eget system er heller ikke uten feil», skriver

Nonne-drapsmenn endelig dømt.

En kriminalrett i El Salvador har dømt fem tidligere medlemmer av Nasjonalgarden til tretti års fengsel for drapet i 1980 på fem amerikanske nonner. Dommeren i saken uttalte etter kjennelsen at rettsaken hadde vært «en triumf for rettferdighet.»

CATHOLIC HERALD

Kirken i Nicaragua

Regjeringen i Nicaragua utviste i sommer 10 utenlandske prester som deltok i et opptog til støtte for en nicaraguansk prest beskyldt for å motarbeide regjeringen. Dette førte til skarpe reaksjoner fra bispekonferansene i mange land. Det var erkebiskopen i hovedstaden Managua, Miguel Obando, som ledet prosesjonen.

CATHOLIC HERALD

Mer Nicaragua

Den nye generalen for jesuitterordenen, Peter-Hans Kolvenbach, har krevd at den nyutnevnte undervisningsminister i Sandinist-regjeringen i Nicaragua, pater Fernando Cardenal, enten må oppgi sin politiske stilling eller forlate jesuitterordenen.

Pave Johannes Paul II har under hele sitt pontifikat tatt avstand fra en sammenblanding av politiske og geistlige stillinger.

CATHOLIC HERALD

de. Biskopene nevner at også USA har sine svin på skogen, blant annet kritiserer de støtten til undertrykkende militær-regimer, «avskyelige skjulte operasjoner,» og støtten til regimer som hensynsløst overser menneskerettighetene. Personlig tror jeg at den politiske realisme biskopene her legger for dagen, styrker hyrdebrevet. Det kan ikke så lett avfeies. Biskopene har kommet fram til sine moralske standpunkter ut fra et totalt usminket syn på supermaktens tvilsomme politiske motiver. De råder oss til å holde hodet kaldt og ikke gi opp håpet om å oppnå gode nedrustningsavtaler. Anti-sovjeteriske holdninger vil ikke være til stor hjelp i denne prosessen. Derfor minner biskopene sine lesere om at også sovjetrussere er født i Guds bilde. Bare ved en tillitsfull holdning vil vi greie å bryte ut av mistillitens og hatets onde sirkel. Som et første skritt på veien, maner biskopene den amerikanske regjering til å ta ensidige initiativer henimot nedrustning, for å vise en tillitsfull holdning - i håp om at russerne då vil følge etter. Dessverre er det foreløpig ingenting som tyder på at USA er villig til å ta slike skritt.

Hyrdebrevets autoritet

Etter en del uklarheter i de første utkast til hyrdebrevet om dets autoritet - og etter endel kritikk - innførte biskopene en viktig distinksjon i hyrdebrevet. De skjelner mellom på den éne siden «universelle moralske prinsipper og formell kirkelig lære» og på den andre siden selve anvendelsen av disse prinsipper på svært konkrete og spesielle saker. For tolkningen av dette dokument er denne distinksjon særs viktig. Noen lesere vil kanskje ikke uten videre oppfatte problemet. Spørsmålet om hva slags vekt eller autoritet et dokument tillegges, er en spesifikk katolsk problemstilling, siden den katolske kirke har en kirkerett som fastsetter en gradering av forskjellige dokumenters autoritet og hvorvidt de er bindende for den enkelte katolikkens samvittighet. I dette hyrdebrevet gjør biskopene det klart at «universelle moralske prinsipper» (f.eks. ikke-stridendes ukrenkelighet) er bindende, mens deres moralske stillingtagen i konkrete saker (f.eks. behandlingen av «no first use») ikke er «bindende for den enkeltes samvittighet,» selv om de understreker med

all mulig tydelighet at alle troende alvorlig må overveie om deres moralske oppfatning er i overensstemmelse med Evangeliet. Denne regel for tolkning av hyrdebrevet vitner også om at biskopene godtar og forventer en viss pluralisme i synet på den sosiale etikk. Derfor betoner de sterkt at vi må respektere forskjellige syn blant forskjellige grupper i kirken. For at hver enkelt troende skal kunne komme til et gjennomtenkt standpunkt, er det biskopenes uttrykte ønske at hyrdebrevet skal brukes som et læredokument i den katolske kirke i USA - i forkynnelsen, i religionsundervisningen og i den «kirkelige» presse.

Forholdet til Vatikanet og andre bispekonferanser

Et annet problem de nordamerikanske biskoper kanskje må se i øynene i framtiden, er forholdet til Vatikanet og til andre bispekonferanser. Vanskelighetene her dreier seg vel i hovedsak om Vatikanets holdning til de amerikanske biskopers kollektive og selvstendige lederskap og i hvilken grad en bispekonferanse har autoritet til å uttale seg om

Vansker for politiker-prest

En amerikansk katolsk prest er for tiden suspendert fra å feire offentlig messe og utdele sakramentene. Grunnen er at presten møtte som politisk delegat til Det demokratiske partis landsmøte i sommer. Den nye kanoniske lov har som hovedregel at geistlige ikke skal spille en aktiv rolle i politisk virksomhet, og det er på bakgrunn av denne regel at erkebiskopen av Detroit har suspendert presten.

CATHOLIC HERALD

Mordet på erkebiskop Romero skal granskes

El Salvador's unge president José Napoleon Duarte har bestemt at mordet på erkebiskop Oscar Romero i San Salvador skal granskes fullt ut. En undersøkelses-kommisjon skal se på beskyldningene mot major Roberto d'Aubisson som mannen bak attentatet. Roberto d'Aubisson var kandidat fra det høyre-ekstremistiske Arena-partiet, men tapte pre-

sidentvalget.

Den tidligere amerikanske ambassadør i El Salvador, Robert White, har tidligere vitnet for en amerikansk senatskomité og uttalt at major d'Aubisson hadde planlagt og gitt ordre til drapet. Kirkeledere i El Salvador har hilst den nye granskingen velkommen. De har hele tiden hevdet at El Salvadors regjering har sviktet i spørsmålet om en virkelig rettslig undersøkelse.

CATHOLIC HERALD

læremessige, dogmatiske spørsmål.

Nasjonale bispekonferanser

Flere bispekonferanser offentliggjorde i fjor hyrdebrev om krig og fred. Først ute var den tyske med sitt lange hyrdebrev «Rettferdighet skaper fred» (april 1983), dernest fulgte den amerikanske, så den irske, «Stormen som truer», den belgiske, «Nedrustning for å kunne skape fred», og til slutt den franske, «Vinn freden». Det er ingen tvil om at det er betydelige og iøyenfallende forskjeller mellom de europeiske hyrdebrev og det amerikanske. Særlig er forskjellen tydelig mellom det franske og det amerikanske.

I korthet kan man si at den største ulikhet ligger i at «Fredens utfordring» er helt klar over den nyere strategiske utvikling og kjernefysisk teknologi. For eksempel med skifte fra «countercity» til «counterforce»-krigføring er ikke avskrekning lenger hva den en gang var. På grunn av denne utvikling har enkelte politikere og offiserer vært fristet til å drøfte mulighetene for å vinne en begrenset atomkrig. En slik utvikling har to alvorlige konsekvenser. For det

Erkebiskop John O'Conner av New York - talsmann for nødvendigheten av et nasjonalt kjernefysisk forsvar. Den populære prelat er tidligere overhyrde for USA's militære styrker.

første: avskrekning mot byer krever «bare» et begrenset antall våpen, mens avskrekning i henhold til styrke krever et astronomisk antall våpen. For det annet: tilstedeværelsen av sårbare kjernefysiske raketter kan lede én side til å bruke alle

sine våpen i «forsvar». Dette betyr at vi faktisk beveger oss fra en relativt stabil avskrekning til en avskrekning som er destabiliserende og foruroligende. Det amerikanske hyrdebrev er godt informert om dette og er skrevet med det

Brasiliansk teolog på teppet

En undersøkelseskomité, nedsatt av Vatikanets troskongregasjon, skal i september behandle saken til en ledende teolog i Brasil, fransiskanerpresten Leonardo Boff. Kardinal Joseph Ratzinger skal ha forsete i undersøkelseskomisjonen. Igjen dreier det seg om den såkalte «frigjøringssteologi».

CATHOLIC HERALD

18

for øye. Ikke så det franske. Derfor er også det amerikanske hyrdebrev mye mer detaljert om våpenkontroll, nedrustningsavtaler og våpensalg. Videre fordømmer det amerikanske hyrdebrev retten til å bruke atomvåpen først - *first use* - (i krass motsetning til NATO's offisielle retningslinjer), men det gjør ikke det franske.

For det annet må det bemerkes at de amerikanske biskoper er langt mer tilbakeholdende i sin godkjennelse av kjernefysisk avskrekning enn de europeiske biskoper. De sistnevnte påberoper seg prinsippet om «det minste onde.» Ikke så det amerikanske. En kan spekulere på hvorfor, men det er tydelig at de amerikanske biskoper har sett for store moralske vanskeligheter i anvendelsen av et slikt prinsipp. Her må man berømme de amerikanske biskoper for å ha beholdt den innebygde spenning i dokumentet (f.eks. en sterkt betinget godkjennelse av kjernefysisk avskrekning ved siden av en analyse om atomvåpen som synes å fordømme dem). Men i spenning er det som kjent muligheter for vekst og utvikling. I parentes bemerket går uttalelsen fra Kirkenes Verdensråd (Vancou-

Kirken og Tsjekkoslovakia

Dr. Vladimír Janke, sjefen for Tsjekkoslovakias Sekretariat for religion, — har under et besøk i London uttalt at forhandlingene mellom Vatikanet og den tsjekkoslovakiske regjering vil bli gjenopptatt senere i år. Men forutsetningene må være at kirken forblir innenfor de grenser som kommuniststaten har trukket opp.

CATHOLIC HERALD

ver) ut over det amerikanske hyrdebrev i fordømmelsen av kjernefysisk avskrekning. Den sjette generalforsamling «forkastet kategorisk» avskrekning fordi den er basert på intensjonen om å bruke masseødeleggelsesvåpen som er «et fullstendig, umenneskelig brudd med Kristi ånd og sinnelag.» Langt sterkere enn de katolske hyrdebrev påpeker Vancouver-forsamlingen det uatskillelige avhengighetsforhold mellom besittelse og bruk av kjernefysiske våpen.

Det amerikanske hyrdebrev framhever verdien av pasifisme og ikke-vold, noe som ikke finnes i de andre hyrdebrev.

Forholdet til Vatikanet

Etter anmodning av Den hellige stol ble det holdt en uformell konsultasjon i Vatikanet i januar 1983 mellom utsendinger fra seks europeiske og en amerikansk bispekonferanse og representanter fra Vatikanet. I rapporten fra dette møtet er kardinal Ratzinger, prefekt for Kongregasjonen for Troslæren, sitert for å ha innført den heller merkelige ideen om at bispekonferanser ikke har et *mandatum docendi*, mandat til å

Presteretrett i Roma

Det er ventet over sju tusen prester fra mer enn hundre land til den verdensomfattende presteretrett som vil finne sted i oktober i Roma. Initiativet til rettetten er kommet fra det internasjonale råd for katolsk karismatisk bevegelse i Roma.

undervise i kirkelig lære. Dette tilhører strengt tatt bare individuelle biskoper i deres egne bispedømmer eller bispekollegiet sammen med Paven. Denne teologiske sak kan vise seg å bli svært viktig siden kardinal Ratzinger stadig vekk blir sitert av konservative teologer og politikere som ønsker å legge biskopenes hyrdebrev i en skuff.

På grunnlag av Vatikan-konsilets dokumenter om bispeembetet og den nye kirkerett kan man dog argumentere meget overbevisende for bispekonferansenes autoritet i lærespørsmål. I den nylig promulgerte kirkerett, kanon 753, står det sort på hvitt at biskoper er «sanne lærere og troens mestere for kristne som er overgitt i deres omsorg» og nevner spesielt at de har denne læreautoritet også når de samles i bispekonferanser, så fremt de er i fellesskap med paven og bispekollegiet. Den nye kodeks ser derfor ut til å innvilge bispekonferansen en viss dogmatisk læreautoritet.

I praksis har mange bispekonferanser, siden de ble opprettet etter Det Annet Vatikankonsil, publisert flere betydelige læremessige hyrdebrev. Som eksempler kan nevnes den nordamerikanske

Fra industrien i Nederland er det kommet over en million dollar som støtte til prester fra utviklingsland, for å muliggjøre deres deltakelse.

Paven har vist stor interesse for denne samlingen og har lovet å tale til deltagerne.

GOOD NEWS/CATHOLIC HERALD

bispekonferansens uttalelser om «Kirken i vår tid» (1969), «Å leve i Kristus Jesus» (1976), «Marxistisk kommunisme» (1980), eller den latin-amerikanske bispekonferansens innflytelsesrike møter og hyrdebrev fra Medellin (1968) og Puebla (1979). Den vesttyske har utvilsomt vært meget sterkt engasjert i dogmatiske lærespørsmål: f.eks. «Det prestelige embete - en bibelsk og dogmatisk utlegning» (1969), eller deres kritikk av en økumenisk studie om kirkelige tjenester i 1973. I senere år har de vært opptatt av å vurdere teologers rettroenhet, som i tilfellet Hans Küng. Den nordiske bispekonferanse har også uttalt seg om lærespørsmål: om pavens ensykliska *Humanae Vitae* (1968) og om abort og kristent ansvar (1971).

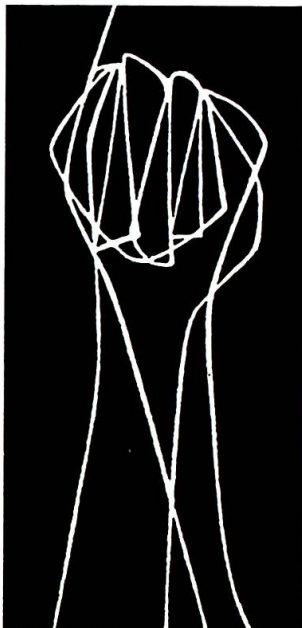
Da kardinal Ratzinger reiste spørsmålet om bispekonferansenes *mandatum docendi*, var han sikkert bekymret for mulighetene av at forskjellige konferanser skal utgi hyrdebrev med motstridende uttalelser om samme emne, og slik skape konflikt og mulig splittelse i den katolske kirke. Som Avery Dulles har påpekt i en artikkel, har paven utvilsomt rett til å overprøve og eventuelt samordne hyrdebrev fra

Dominikaner prioriterer arbeid mot apartheid

Roma (NØP/APS) En irsk-født dominikaner har nektet å motta stillingen som øverste leder for sin orden fordi han ikke ville forlate arbeidet og kampen mot raseskille-systemet i Sør-Afrika. Pater Albert Nolan er dermed

den første i dominikanerordenens 700-årige historie som har nektet å motta en slik utnevning. Istedet ble hans ordensbror, pater Damien Byrne, også med irske røtter, valgt som leder. Han sa i en uttalelse at han fullt ut støttet pater Nolan i hans arbeid.

19

forskjellige bispekonferanser. På den annen side har nasjonale bispekonferanser et legitimt ansvar for å behandle spesielle pastorale problemer som oppstår i deres egne land. Det er å håpe at utsendelsen av forskjellige hyrdebrev ikke vil svekke biskopenes autoritet, men heller være en spore til dialog med det mål å oppnå enighet.

Personlig tror jeg at hyrdebrevets skjebne og framtid vel ikke avhenger av *mandatum docendi*, men snarere av dets kvalitet og av den mottakelse det får av kritikere og det alminnelige publikum. Sjelden er et hyrdebrev blitt møtt med så stor interesse og så stort enga-

sjement som hyrdebrevet til de romersk-katolske biskoper i USA - på avisenes førstesider, i diskusjoner på kirkebakken og blant ikke-katolske religiøse ledere. I dag innarbeides det i kirkens katekese, diskusjonsgrupper og i prekener. Mange har fattet interesse fordi det behandler et emne som - jeg hadde nær sagt - går på livet løs.

Autoritet i dag kan vel knapt fastholdes i et juridisk vakuum. Noen pavelige dokumenter (med *mandatum docendi*) er gått fullstendig i glemmeboken, som den apostoliske konstitusjon *Veterum Sapientia* (1960), eller er blitt oversett og forkastet av mange, som *Humanae Vitae* (1968). Mens noen hyrdebrev av lokale biskoper er blitt oversatt til mange fremmede språk og har vært til inspirasjon for troende verden over. I siste instans avhenger autoriteten til et hyrdebrev (eller pavelig skriv eller et hvilket som helst skriv) ikke så mye av dets juridiske status som av selve kvaliteten og av hvordan det blir mottatt av den alminnelige leser. Hyrdebrevet til USAs biskoper er i ferd med å få en slik autoritet. Hvis diskusjonene det skaper, fører til større innsikt enn det som finnes i selve teksten, vil

Jesuittleder til Mellom-Amerika

Den øverste leder for jesuitterordenen, Peter-Hans Kolvenbach, planlegger å besøke Mellom-Amerika og Karibien. Hensikten med reisen er å drøfte ordenens retningslinjer, særlig i forbindelse med spørsmålet om kirkenes forhold til politisk aktivitet.

CATHOLIC HERALD

Sorte får alle steder

En domstol i Milano har dømt en tjenestemann i Vatikanbanken til fengsel i syv år for svik og underslag i forbindelse med sammenbruddet av banken «Banco Privata Italiana».

CATHOLIC HERALD

20

vel biskopene være mer enn fornøyd.

Håp og utfordring

Til tross for de dystre utsikter for framtiden - og mange knuste forhåpninger når det gjelder fred i verden - betoner biskopene det kristne håp. Ikke bare et håp om fred hinsides, men en fred vi må arbeide for her og nå. Denne anstrengeelse for å skape fred er ikke en valgfri forpliktelse, sier biskopene. «Vår tro krever en innsats for freden.» Noen ganger vil det føles som om vi er «håpende mot håp,» som Paulus uttrykte det. Da kan det være fristende å melde seg ut av verden, men vi må ikke gi opp eller spare oss den «åndelige smerte» vi konfronteres med når vi prøver å ta stilling til krigens uhyrligheter og fredens truede tilværelse i vår kjernefysiske tid.

«The Challenge of Peace: God's Promise and Our Response,» *Origins* (May 19, 1983), Vol. 13: no 1, ss. 1-32. En kopi kan fås ved henvendelse til National Catholic Documentary Service, 1312 Mass. Ave, N.W., Washington, D.C. 20005, USA; USD 3,- + porto.

Tyrkisk besøk i Vatikanet

Den tyrkiske utenriksminister, Valut Halefoglu, er blitt mottatt i privat audiens hos paven. Det er første gang på 17 år at en tyrkisk statsmann besøker Vatikanet.

CATHOLIC HERALD

VATIKANET OG FINANSENE

Det er ventet at Vatikanet må ut med ca. 1880 millioner kroner (244 millioner dollar) til kreditorer etter at Milano-banken «Banco Ambrosiano» gikk konkurs i 1982. Dette beløpet antas å representere halvparten av Vatikanets likvide midler - ifølge den engelske ukeavisen Catholic Herald.

I et dokument som er sendt 120 kreditorbanker, er betalingen beskrevet som en godkjennelse av Vatikanets moralske ansvar i Banco Ambrosianos milliardtap. Vatikanet har imidlertid hele tiden benektet noe juridisk ansvar. Vatikanbanken hevder at den er blitt ført bak lyset og bedratt av Banco Ambrosiano under dens sjef Roberto Calvi, men har gått med på å betale av moralske grunner for sin forbindelse med banken og for de tap folk har hatt som følge av bankerotten. Den tidligere visepresidenten i Banco Ambrosiano skal stilles for retten i Milano sammen med 11 andre siktede, rettssaken kommer antagelig opp utpå høstparten.

Vatikanets betaling utgjør 60 prosent av det totale beløp som - ifølge en avtale under-

tegnert i Genève i mai i år - skal gå tilbake til Ambrosiano-gruppens kreditorer. I alt vil kreditorene få en erstatning som svarer til 67 prosent av hva de krevde.

Man regner med at Vatikanet - for å gjøre opp for seg - må selge deler av sin portefølje av italienske, franske, amerikanske og andre lands aksjer og obligasjoner, og også avhende fast eiendom.

På politisk hold i Italia blir det fra lang tid tilbake hevdet at Vatikanet - som opptrer uten kontroll i Italia - gjør det finansielle system i landet usikkert. Derfor står spørsmålet om de økonomiske forhold mellom Vatikanstaten og Italia i brennpunktet før ratifikasjonen av det ny konkordat mellom Den hellige stol og Italia.

T.B.

Nordiske søstre på teologikurs
40 ordenssøstre fra de nordiske land -
hvorav 17 fra Norge - har i sommer deltatt i
en studieuke i Georgsmarienhütte i Vest-
Tyskland. Ved avslutningen av studieuken,
som ble arrangert av Ansgar-Werk i bispe-
dommet Osnabrück, uttalte den pavelige
nuntius for Norden, erkebiskop Luigi Bel-
lotti, sin anerkjennelse for det arbeid ordens-
søstrene utfører i Norden.

Kvinner i sovjetiske fangeinstitusjoner

Blant de 325 troende fanger vi pr. dato har
kjennskap til innenfor Sovjetunionens
mangeartede fengselsystem, finnes rundt 40
kvinner. Omkring halvparten av disse er
fengslet fordi de har tatt del i søndagsskole-
undervisning og annet kristent arbeid blant
barn. (Ifølge sovjetisk lov er religiøs under-

visning av barn og ungdom under 18 år
forbudt.)

Andre er fengslet i forbindelse med bibel-
trykning eller utgivelse av kristen under-
grunns litteratur. Flere er innesperret for å
ha samlet opplysninger om de kristnes for-
hold og for å ha drevet hjelpearbeid blant
forfulgte.

ROPET FRA ØST-MISJON BAK JERNTEPPET

NONNER PÅ BARRIKADENE!

Under valgene på Filippinene
tidligere i år, vaktet frivillige
stemmeurnene og stemme-
lokalene, melder det ameri-
kanske nyhetsmagasinet
TIME. Den nasjonale beve-
gelse for frie valg mønstret
150.000 slike valgvoaktere.
Blant disse 150.000 var også en
gruppe benediktinernonner.
TIME forteller:

Valgmorgenen sto søstrene
opp mens det ennå var mørkt,
gikk til messe og forberedte
seg på å møte vold. For
søstrene hadde meldt seg som
valgvoaktere i en by hvor lokale
kjeltringer i årtier hadde fikset
valgene til egen fordel og med
metoder som kunne få selv
mafiamedlemmer til å rødme.
Hele dagen sto søstrene fast.
Da ordføreren kjørte opp for-
an et valglokale med tre bil-
laster venner og falske
stemmesedler, greide vakt-
havende søster å blokkere ad-
gangen for dem til valglokalet.
Et annet sted ble en søster be-
ordret ut av valglokalet - uten
resultat. Hun ble bare stående,
urørlig, i bønn... Og så snart
valglokalene lukket, eskorterte
en gruppe søstre valgurnene i
sikkerhet.

TIME hevder at takket være
valgvoakternes innsats over

hele nasjonen, fikk millioner
av filippinere mot til å stemme
etter sin overbevisning for
første gang på 15 år. Takket
være valgvoakterne, mener
TIME, fikk opposisjonen at-
skillig flere representanter i
nasjonalforsamlingen enn den
selv hadde regnet med. Takket
være bl.a. den *civil courage* som
benediktinerrinnene viste,
kunne en av lederne for valg-
voakternes organisasjon si etter
valget: «Ennå er det liv i det fi-
lippinske demokrati».

May

Etnisk mangfold - i Bergen

700 nye medlemmer på under ti år. Over
halvparten av menigheten av utenlandsk
opprinnelse. 40 nasjonaliteter. Dette er St.
Paul menighet i Bergen. Å skape et felles-
skap av dette konglomerat er selvfølgelig
ikke lett. Allikevel vil de fleste si at man har
lykkes i Bergen. . .

For at flest mulig uansett norsk-kunn-
skaper skal få utbytte av liturgien, har en
annenhver søndag «latinmesse» (men med
lesninger og preken fremdeles på norsk). I
tillegg til de «internasjonale latinmessene»
har en med jevne mellomrom messe på viet-
namesisk og engelsk, av og til også på polsk
og ungarsk. . .

Som i de fleste byer er det også i Bergen
vanskelig for de forskjellige etniske gruppene
å få tak i litteratur på morsmålet. For å bøte
på dette vil St. Paul menighet om ikke lenge

starte en bokkafé. Her er det meningen at de
forskjellige innvandrere-gruppene skal kunne
komme og høre nytt fra «gamlelandet» eller
rett og slett bare treffe kjente. I kjelleren til
bokkaféen håper en å kunne innrede et
verksted for arbeidsløs ungdom. Primært vil
dette bli et tilbud til innvandrere.

KU (KATOLSK UNGDOM)

Våre innvandrere - hvordan reagerer vi nordmenn?

«Generelt reagerer nordmenn på to måter
overfor utlendinger», sier Anthony Rajen-
dram fra Sri Lanka. Han kom til Norge for
25 år siden, og er nå ansatt som miljøarbe-
der i St. Paul menighet i Bergen. «Enten så
holder nordmenn seg på lang avstand og
har ingenting med oss å gjøre», sier Ant-
hony, «eller så er de generøst overbærende og
ukritiske når de møter oss. Begge deler er
like gale. Utlendingen blir hengende i et
vakuum, han får ingen ekte kontakt med
nordmenn. De beste vennene en kan ha, er
de som viser ekte interesse samtidig som de er
kritiske...»

De fleste utlendinger er vant til å bruke
kirken, ikke bare for det åndelige, men også
for det rent sosiale. Det er viktig at alle dører
står åpne for en som kommer hit. Holdes dø-
rene åpne, vil utlendingen gli rett inn i
felleskapet, nettopp fordi han kommer fra et
felleskap... Klarer en å bli en del av felles-
skapet, vil de forskjellige gruppene gjensidig
berike miljøet. Her i Bergen har det stort sett
gått fint. Dørene har vært holdt åpne, og ut-
lendingene har blitt en del av menigheten.
Vi føler oss hjemme her,» sier Anthony.

KU (Katolsk Ungdom)

Ny generalsekretær i Kirkenes Verdensråd

Den 57-år gamle metodistprest Emilio Enrique Castro, født i Montevideo, Uruguay, er valgt til ny generalsekretær i Kirkenes Verdensråd. Han etterfølger i denne stilling Philip Potter, som fratrer ved årets utgang. Castro er teologiprofessor i Montpellier i Frankrike.

KATOLSK ORIENTERING

Teologer angriper Vatikanet

En gruppe katolske teologer har kraftig angrepet Vatikanet for det gruppen kaller «fiendtlig holdning til frigjøringssteologien.» Det er en uoffisiell katolsk liberal gruppe, kjent under navnet Consilium, som står bak uttalelsen. Gruppen hevder at prester som går inn for kirkelig engasjement i politikk,

blir bragt i vanry av tjenestemenn i Vatikanet.

Blant medlemmene i Consilium er presbiter Hans Küng (som Vatikanet har forbudt å undervise i teologi) og den kontroversielle Edward Schillebeeckx fra Nederland.

CATHOLIC HERALD

22

Når er man ung?

En av søstrene ved Lunden kloster har sendt oss noen tanker om det å være ung.

Etter menneskers vurdering er jeg ikke lenger ung!
Men menneskers tanker slår ikke alltid til.
Dengang jeg var 20, var jeg da ung?
Jeg husker det så godt:
Å, så levende, munter, full av latter,
men i dypet av mitt hjerte stilte jeg spørsmål:
Hva betyr det «å være ung» - er det bare å more seg?
Og jeg sa til meg selv: Dette er ikke ungdommen!
Men hva er da virkelig ungdommen, -
den ungdom jeg tørster etter.
Jeg ventet - og ventetiden var lang,
men plutselig en dag fikk jeg svaret.
Uten ord - i mitt indre - hørte jeg en stemme, Guds stemme:
«Jeg er din Far!»
I det øyeblikk fikk det nytt innhold, dette «å være ung».
Min Far, den evige ungdom, har tatt bolig i meg.
Det var da min ungdom begynte - og den fortsetter!
En Far som omgir meg, som oppfyller meg:
den evige ungdom: det evige liv.

Diakonvielse

Den 2. september ble Joseph Hoang-Vinh viet til diakon av biskop Gerhard Schwenzer i St. Olav Domkirke.

Den nye diakon er født i Vietnam i 1958. Han begynte sine studier i filosofi i hjemlandet, men måtte avbryte dem da slike studier ble forbudt av myndighetene. I 1979 flyktet han sammen med fjorten andre i en liten, åpen båt. Etter tre måneder i Singapor kom han til Norge og var knyttet til det vietnamesiske senter på Snarøya ved Oslo.

Siden høsten 1981 har han studert teologi i Roma.

**RENÉ OG
HÉLÉNE BIRKELAND**

Tannleger
Bygdø Allé 58 B - Oslo 2
Tlf. 44 86 13

MED TANKE PÅ FREMTIDEN

Liturgisk kalender

Gudstjenester

23

SEPTEMBER

20. Ferial. 1. Kor. 15, 1-11.
Lk. 7, 36-50.
21. *Matteus*, apostel og evangelist.
Efes. 4, 1-7. 11-13. Mt. 9, 9-13.
22. Ferial el. Marias lørdagsmesse. 1.
Kor. 15, 33-37. 42-49. Lk. 8, 4-15.
23. 25. *alm. søndag*.
(Norske Tidebønner: uke 1.)
Jes. 55, 6-9. Fil. 1, 20c-24. 27a.
Mt. 20, 1-16a.
24. Ferial. Ordspr. 3, 27-34.
Lk. 8, 16-18.
25. Ferial. Ordspr. 21, 1-6.
10-13. Lk. 8, 19-21.
26. Ferial el. Kosmas og Damian,
martyrer. Ordspr. 30, 5-9.
Lk. 9, 1-6.
27. Vincent av Paul, prest.
Predik. 1, 2-11. Lk. 9, 7-9.
28. Ferial el. Venceslas, martyr.
Predik. 3, 1-11. Lk. 9, 18-22.
29. *Mikael, Gabriel og Rafael*,
erkeengler.
Daniel 7, 9-10. 13-14 el.
Joh. Åp. 12, 7-12a.
Joh. 1, 47-51.
30. 26. *alm søndag*.
(Norske Tidebønner: uke 2)
Esek. 18, 25-28.
Fil. 2, 1-11 (el. 1-5). Mt. 21, 28-32.
(Hieronymus, prest og
kirkelærer feires ikke)

OKTOBER (Rosenkransmåned)

1. Terese av Jesusbarnet, jomfru.
Job 1, 6-22. Lk. 9, 46-50.
2. De hellige verneengler. 2. Mos.
23, 20-23. Mt. 18, 1-5. 10.
3. Ferial. Job 9, 1-12. 14-16. Lk. 9,
57-62.
4. Frans av Assisi. Job 19, 21-27.
Lk. 10, 1-12.
5. Ferial. Job 38, 1-12-21; 40, 3-5.
Lk. 10, 13-16.

			Dialogmesse	Høymesse
Arendal	Tyholmen	<i>lørd.</i> : 18.30		
<i>St. Franciskus kirke</i>	Tlf. 22 209	<i>sønd.</i> : 8.00		11.00
Asker og Bærum	Nyveien 17, Stabekk	<i>lørd.</i> : 17.45		
<i>Mariakirken</i>	Tlf. 53 77 35	<i>sønd.</i> : 9.15		10.45
<i>Eikeli katolske kirke</i>	Veståsen 18			10.30
	Tlf. 24 25 69			
Bergen	Christiesgt. 16	<i>lørd.</i> : 19.00		
<i>St. Pauls kirke</i>	Tlf. 32 54 10	<i>sønd.</i> : 9.00		11.00
<i>Vår Frue Kirke</i>	Helleveien		9.30	
Bodø	Hernesvn. 22	<i>lørd.</i> : 19.00		
<i>St. Eysteins kirke</i>	Tlf. 21 783	<i>sønd.</i> :		11.00
Drammen	Cappelensgt. 1	<i>lørd.</i> : 13.00		
<i>St. Laurentius kirke</i>	Tlf. 83 20 19	<i>sønd.</i> : 8.30		10.30
Fredrikstad	Kongensgt. 9		9.00	11.00
<i>St. Birgitta kirke</i>	Tlf. 11 438			
Messe lørdag kl. 19.00 unntatt når intensivundervisning: kl. 12.30.				
Halden	Kristian V's pl. 1		9.00	10.45
<i>St. Peters kirke</i>	Tlf. 81 168			
Hamar	Torvgt. 113	<i>lørd.</i> : 18.00		
<i>St. Torfinns kirke</i>	Tlf. 23 751	<i>sønd.</i> :		11.00
Hammerfest	Salsgt. 52		19.00	11.00
<i>St. Mikael kirke</i>	Tlf. 11 447			
Harstad	Skolegt. 4	<i>lørd.</i> : 17.00		
<i>St. Sunniva kirke</i>	Tlf. 61 501	<i>sønd.</i> :		10.30
Haugesund	Haraldsgt. 21			11.00
<i>St. Josefs kirke</i>	Tlf. 23 195			
Hønefoss	Vesterngt. 5			11.00
<i>St. Theresias kirke</i>	Tlf. 22 381			
Kristiansand S.	Kirkegt. 3	<i>lørd.</i> : 13.00		
<i>St. Ansgar kirke</i>	Tlf. 24 225	<i>sønd.</i> : 10.00		11.00
Kristiansund N.	Flintegt. 5			11.00
<i>St. Eysteins kirke</i>	Tlf. 72 779			
Levanger	Jernbanegt. 29			11.00
<i>St. Torfinns kirke og</i>				
<i>St. Eysteins sykehjem</i>				
Lillehammer	Weidemannsgt. 3A	<i>lørd.</i> : 18.00		
<i>Mariakirken</i>	Tlf. 52 550	<i>sønd.</i> :		10.00

A / S NORSKE SHELL

Leverandør av oljeprodukter til de fleste katolske institusjoner.

BESTILLING: (02) 19 12 00 - SERVICE (02) 19 12 20

BEGRAVELSESBYRÅET

TS *Jacobsen* a/s
Ullevålevn. 1

TELEFON * 20 79 05

Alltid telefonvakt

Liturgisk kalender

Gudstjenester

6. Ferial el. Bruno, prest, el. Marias lørdagsmesse. Job 42, 1-3. 5-6. 12-16. Lk. 10, 17-24.
7. 27. alm. søndag
(Norske Tidebønner: Uke 3)
Jes. 5, 1-7. Filip. 4, 6-9.
Mt. 21, 33-43.
(Vår Frue av rosenkransen feires ikke)
8. Ferial. Gal. 1, 6-12. Lk. 10, 25-37.
9. Ferial el. Dionysius, biskop, og hans ledsagere, martyrer, el. Johannes Leonardi, prest.
Gal. 1, 13-24. Lk. 10, 38-42.
10. Ferial. Gal. 2, 1-2. 7-14.
Lk. 11, 1-4.
11. Ferial. Gal. 3, 1-5. Lk. 11, 5-13.
12. Ferial. Gal. 3, 7-14. Lk. 11, 15-26.
13. Ferial el. Marias lørdagsmesse.
Gal. 3, 22-29. Lk. 11, 27-28.
14. 28. alm. søndag
(Norske Tidebønner: Uke 4)
Jes. 25, 6-10a.
Filip. 4, 12-14. 19-20.
Mt. 22, 1-14 (el. 1-10).
(Callistus I., pave og martyr, feires ikke)
15. Teresa av Avila, jomfru og kirkelærer. Gal. 4, 22-24. 26-27. 31-5, 1. Lk. 11, 29-32.

		Dialogmesse	Høymesse
Lillestrøm	Romeriksgt. 1	9.00	10.30
<i>St. Magnus kirke</i>	Tlf. 71 28 85		
Molde	Parkvn. 25		11.00
<i>St. Sunniva kirke</i>	Tlf. 51 467		
Moss	Ryggevn. 24		17.00
<i>St. Mikael's kapell</i>	Tlf. 51 038		
Narvik	Håreksgt. 82		18.30
<i>Kristi Kongekirke</i>			
Oslo	Akersvn. 1	<i>lørd.</i> : 19.00	
<i>St. Olav domkirke</i>	Tlf. 20 72 26	<i>sønd.</i> : 9.30	11.00
		19.00	
<i>St. Hallvard kirke</i>	Enerhauggt. 4	8.35	11.00
	Tlf. 67 23 83		
<i>St. Dominikus kirke</i>	Neuberggt. 15	9.00	11.00
	Tlf. 43 07 71	18.30	
<i>Jesu Hjerte kapell</i>	Ullernchausséen 52	9.00	
	Tlf. 55 81 21		
<i>Grefsen kapell</i>	Glads vei 23	9.00	11.00
	Tlf. 21 23 55		
<i>Lunden kloster</i>	Øvre Lunden 5		10.00
	Tlf. 64 18 20		
Porsgrunn	Sverresgt. 26	<i>lørd.</i> : 18.00	
<i>Vår Frue kirke</i>	Tlf. 50 793	<i>sønd.</i> :	11.00
Stavanger	Dronningensgt. 8	8.30	11.00
<i>St. Svithun kirke</i>	Tlf. 52 55 34	9.30	
		18.00	
Stord			
<i>Hl. Ånds Kapell, Skyttarhaugsvn. 12</i>			
<i>Høymesse hver 2. søndag kl. 11.</i>			
<i>Nærmere opplysninger: tlf. (054) 11 230</i>			
Tromsø	Storgt. 94	<i>lørd.</i> : 19.00	
<i>Vår Frue kirke</i>	Tlf. 84 277	<i>sønd.</i> :	11.00
Trondheim	Prinsensgt. 2a2	9.00	11.00
<i>St. Olavs kirke</i>	Tlf. 21 214		
Tønsberg	Sandefjordsgt. 1		11.00
<i>St. Olav kirke</i>	Tlf. 11 949		
Voss	Finnesvegen 57		Etter avtale
<i>St. Olavs kapell</i>	Tlf. 12 510		
Ålesund	Nørvesund	<i>lørd.</i> : 17.00	
<i>Vår Frue kirke</i>	Tlf. 37 558	<i>sønd.</i> : 8.30	11.00

R.I.P.

Vår hjære
SØSTER HALVARDA LANFERMANN
døde på Grefsen den 12. august
i en alder av 80 år,
etter 57 års klosterliv.
Vi anbefaler vår avdøde
medsøster til de
troendes forbønn.

ST. JOSEPHSØSTRENE

Neste nummer utgis 15. oktober. Signerte artikler står for forfatterens egen regning.

Ansvarlig redaktør: Else-Britt Nilsen
Medredaktør: Unni Klepper Joynt

Redaksjon og ekspedisjon:
Akersveien 14, 0177 Oslo 1, Tlf. 20 72 48

Medarbeidere:
Liv Greni
Aage Hauken o.p.
Kjell Arild Pollestad o.p.
Gunnel Vallquist

Abonnement kr. 130,- pr. år.
Utenfor Skandinavia kr. 150,-.

Annonser 19 dager før utgivelsesdagen.
Bankgiro 6022.20.13. Postgiro 2 04 64 80

**St.
OLAV**

BOKHANDEL

Den nye kirkeretten kan kjøpes i St. Olav Bokhandel:

Codex Iuris Canonici, ib. kr. 122,-

The Code of Canon Law, hf., kr. 80,- ib. kr. 131,-

Handbuch des kanonischen Rechtes Lateinisch-deutsche
Ausgabe ib. kr. 140,-

Deutsches Sachverzeichnis als separater Sonderdruck,
kr. 37,50

Kirkeretten på latin/fransk ventes inn i løpet av høsten.

Hans Küng/David Tracy:

Theologie - Wohin? Auf dem Weg zu einem neuen Paradigma.

Ökumenische Theologie Band II. Tyskland 1984, hf. kr. 198,-

Gottes is der Orient - Gottes ist der Okzident. Lebensweisheit
des Islams übersetzt und eingeleitet von Adel T. Khoury.

Herderbücherei Nr. 1001 1983, hf. kr. 40,50

Christa Meves: Was unsere Liebe vermag. Hilfe für bedrängte
Eltern. Herderbücherei Nr. 1104 1984, hf. kr. 39,-

Åge Rønning's siste bok er kommet: Et satans spill, ib. kr. 85,-

Akersveien 14, 0177 Oslo 1

mandag og fredag 9-16

tisd. onsd. torsdag 9-17

lørdager 9.30-13.30

telefon (02) 20 72 48

TRENGER DU TRYKKSAKER?

Kontakt

SATS + PASTE A/S

Maridalsveien 8, Oslo 1

Tlf. (02) 41 38 48

GUSTAV THIELEMANN

Pølse- og hermetikkfabrikk

Tlf. 83 41 84 - DRAMMEN

Allslags snekkerarbeid utføres

REIDAR MYRVOLD & SØN

Brannvaktvn. 5, Oslo 4

Tlf. 15 34 82

MALERMESTER

utfører allslags maler- og tapetserarbeider

GEORG OG OTTO FOERSTER

Tlf. 21 69 06

GUSTAV BØHM & SØN A/S

Bakeri og Konditori

Drammen

Tlf. (03) 83 42 80

Blikk på tiden

Den rike mannen og de små barna

«NÅ har du reserver for mange år, nå kan du ta det med ro, spise, drikke og ha det godt». Slik taler evangeliets geskjeftige mann til sitt hjerte, og vi må vel innrømme for oss selv at utsagnet virker vel kjent. Stort enklere og mer rett frem kan den vel ikke uttrykkes, den tankegang som bevisst eller ubevisst ligger til grunn for vårt konsumsamfunn. Og nå er vi altså kommet dit hen i vårt land at vi har virkeliggjort det generasjonen har drømt om: Vi har råd til å leve som mannen i evangeliet. I havet har vi reserver for mange år, våre ferier blir stadig lengre og våre arbeidsdager stadig kortere, vi kan spise og drikke hva vi lyster, og dersom lykken ligger i alt dette, ja, så må vi vel være blant de lykkeligste folk.

Men om vi betrakter denne livsform utelukkende fra et medisinsk synspunkt, så ser vi allerede da at det bærer galt avsted: Mannen i evangeliet ville vel fort bli både kvalm og forstoppet av å kombinere vellevnet og lediggang. Fra et åndelig synspunkt har vi Herrens eget ord for at denne livsform kan ende med katastrofe: Han kaller den som innretter seg slik en vettløs mann. Og fra Predikeren klinger «forfengeligheters for-

fengelighet» og «jag etter vind» over dette samlestrev og denne havesyke.

Nå er det selvsagt ikke min mening å si at vi bør gå rundt og ha dårlig samvittighet fordi vi er blitt velstående. At et fattig folk er blitt et rikt folk, er ingen synd; med det gamle testaments språk må det snarere betegnes som en velsignelse. Det er når velstanden blir selve det mål vi lever for, når mennesket definerer seg selv ut fra det det *har*, og ikke ut fra det det *er*, at det er fare på ferde. Velstanden i seg selv er moralsk sett hverken god eller ond; det er vårt forhold til den som kan være godt eller ondt. Og i troen har vi et klart kriterium for å avgjøre hva som er godt eller ondt: Det som styrker vårt gudsforhold, det som bringer oss nærmere Gud og hjelper oss til å erkjenne vår avhengighet av ham - det er godt. Det som bidrar til å skille oss fra Gud, det som isolerer oss fra våre medmennesker, og gjør oss enwise og selv gode, selvtilstrekkelige og selvbestemte - det er ondt, det er synd. Så er det opp til hver enkelt av oss å bli klar over hvordan vi forholder oss til tingene, til velstanden, til det vi *har*. Er vi frie i forhold til tingene, eller lar vi oss tyrannisere av dem? Dyrker vi menneskeverk, eller dyrker vi Gud?

Evangeliet bidrar til å avsløre alt det som er til hinder for vår lykke og fred, alt det som binder oss og tynger oss ned. Det avslører slaveriet under tingene og viser havesyken som det den er: en åndelig død. Opp mot alt dette settes sannheten: Vi har en rikdom hos Gud. Hvilken rikdom? At vi er Guds barn, at vi er skapt av ham og hører ham til, og at vårt mål er hos ham. Tok vi det på alvor, ville

denne verden se ganske annerledes ut. Det innebærer nemlig at vi er på jorden ikke for å eie, ikke for å tyrannisere eller tyranniseres, men for å bli, for å være, for å skape, vokse og elske.

Dette skjønner barna, i hvert fall så lenge de er ganske små, og konsumpresset ennå ikke har forherdet hjertene. Dette skjønner vel også kunstnerne, de sanne kunstnerne. Har vi ikke alle lagt merke til et lite barn når det åpner julegaven: Det er ikke plastbilen som ligger inni som fanger interessen, det er pappesken som kan åpnes og lukkes, det er papiret som kan rasle og brettes og bli til mye rart, det er hyssingens utallige spennende muligheter.

Barnet bryr seg ikke om døde ting, det bryr seg om slikt som gir mulighet til å forme, skape og vokse. Barnet elsker livet, som den egentlige gave. Ja sannelig, dersom vi ikke blir som barn kommer vi visst aldri inn i Guds rike.

Pater Hilarion